

J

နိုင်ငံတကာ လူ့အခွင့်အရေး စံနှုန်းများနှင့် မိတ်ဆက်ပေးခြင်း

မိတ်ဆက်

လူသားများကို မည်သို့ဆက်ဆံရမည်ဆိုသည့် စံသက်မှတ်ချက်တစ်ခုကို လူ့အခွင့်အရေးများက သတ်မှတ်ပေးထားပါသည်။ စံနှုန်းကိုသတ်မှတ်ရာတွင်ပင် အခွင့်အရေးကိုယ်၌က ဝိုးတဝါးဖြစ်နေနိုင်သည်။ (ဥပမာ - ကျွန်ုပ်ပြုခြင်းမှလွတ်မြောက်ပိုင်ခွင့်ဆိုရာတွင် ကျွန်ုပ်ပြုခြင်း၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ရှင်းရှင်းလင်းလင်း မသတ်မှတ်ရသေးခြင်း ဖြစ်နိုင်သလို လူ့အခွင့်အရေးတစ်ခုကို ပို၍ တိတိကျကျ သတ်မှတ်ထားခြင်းလည်း ရှိနိုင်ပါသည်။ (ဥပမာ - ကလေးငယ်တိုင်း အခမဲ့မသင်မနေရ မူလတန်းပညာရေးကို ရပိုင်ခွင့်ရှိသည်) အဆိုပါ စံနှုန်းများကို အဓိကအားဖြင့် နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေးစာချုပ်များနှင့် သက်ဆိုင်ရာ ပြည်တွင်းဥပဒေများတွင် စီကာစဉ်ကာ ဖော်ပြထားသည်။ ထိုနိုင်ငံတကာ သဘောတူစာချုပ်များနှင့် ပြည်တွင်းဥပဒေများတွင်ဆိုရာ လူ့အခွင့်အရေး တစ်ခုချင်းစီ၏ အဓိပ္ပာယ်များနှင့် ထိုအခွင့်အရေးများ၏ နယ်ပယ်အကျယ်အဝန်းကို အသေးစိတ် ဖော်ပြထားပါသည်။

လာမည့်အခန်းများတွင် လူ့အခွင့်အရေး စံနှုန်းများအကြောင်း စိကာစဉ်ကာဖော်ပြထားပြီး အဆိုပါ စံနှုန်းများနှင့် မည်သို့ဘာသာပြန် ကျင့်သုံးလိုက်နာသင့်သည်ကိုလည်းကောင်း မည်သို့ တိုင်းထွာရမည်ကိုလည်းကောင်း နားလည်စေရန် စီစဉ်ပေးထားသည်။ အဓိကရည်ရွယ်ချက်မှာ အစိုးရများနှင့် လူ့အဖွဲ့အစည်းများက လူသားများကို မည်သို့ဆက်ဆံသင့်သည်ဟူသော အရေးပါသည့် စံနှုန်းများကို အခြေခံအားဖြင့် ခြုံငုံလေ့လာမိစေရန်အတွက် စာဖတ်သူများအတွက် ပြင်ဆင်ထား ပေးရန်ဖြစ်သည်။

လူ့အခွင့်အရေးစံနှုန်းများ
 လူ့အခွင့်အရေးစံနှုန်းဆိုသည်
 စကားလုံးသည်
 အဆိုပါ အခွင့်အရေး
 ဥပဒေများအောက်တွင်
 လူသားတို့ ရရှိရမည့်အဆင့်
 သို့မဟုတ် ဘဝ၏
 အရည်အသွေးကိုဆိုလိုပါသည်။
 ဥပမာ လူနေမှုအဆင့်အတန်း
 ဆိုသည်မှာ
 လူသားတို့ နေထိုင်ခွင့်ရကြသော
 ဘဝ၏အရည်အသွေးများ
 အဆင့်အတန်းကို ဆိုလိုခြင်း
 ဖြစ်သည်။ လူ့အခွင့်အရေးရှိသော
 လူနေမှုအဆင့်အတန်းဆိုသည်ကမူ
 လူသားတို့လူ့အခွင့်အရေးများ
 ပြည့်မီစွာနေထိုင်နိုင်ရန်အတွက်
 လိုအပ်သော အစားအစာ၊ ရေ၊
 နေအိမ် အစရှိသည့် မရှိမဖြစ်
 အရာများ ရရှိနေခြင်းဖြစ်သည်။

အဆိုပါ စကားလုံးကိုနားလည်လိုပါက ပထမဆုံး လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ကြေညာစာတမ်း UDHR ဆီသို့ ပြန်သွားရပေမည်။ UDHR တွင် နိဒါန်းမှာကတည်းက လူ့အခွင့်အရေးများသည် လူသားအားလုံးနှင့် နိုင်ငံအားလုံးအတွက် အောင်မြင်မှုစံချိန်စံညွှန်းဖြစ်ကြောင်း အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆို ထားပြီး လူ့အခွင့်အရေးကို လူတိုင်းနှင့်လူ့အဖွဲ့အစည်း၏ အစိတ်အပိုင်းတိုင်းက ကမ္ဘာလုံးခြုံလက်ခံပြီး ထိရောက်သော အသိအမှတ်ပြုခံရမှုနှင့် လိုက်နာကျင့်သုံးမှုတို့ ရှိလာအောင် ကြိုးစားအားထုတ် သင့်သည်ဟုလည်း ဆိုထားသည်။

ပြဋ္ဌာန်းထားသော လူ့အခွင့်အရေး စံချိန်စံညွှန်းများကို နိုင်ငံတော် အစိုးရများက အနည်းဆုံး လိုက်နာရန်လိုအပ်သည့် အဆင့်တစ်ခုဟုယူဆကာ ထိုထက်ပို၍ အောက်ရောက်မသွားစေရန် ဆောင် ရွက်ကြရမည်ဟု နားလည်ရပါမည်။ လူ့အခွင့်အရေးဟု ဆိုရာဝယ် အနိမ့်ဆုံးသတ်မှတ်ထားသည့် စံနှုန်းများကို ပြည့်မီစေခြင်းဖြစ်ရပါမည်။ လူ့အခွင့်အရေးသည် ကြမ်းခင်းတစ်ခုမျှသာဖြစ်ပြီး မျက်နှာကျက်မဟုတ်ပါဟု အချို့ကပြောဆိုကြသည့်အတိုင်းပင် လူ့အခွင့်အရေးများသည် အနိမ့်ဆုံး မည်သည်တို့ ဖြစ်သင့်ဖြစ်ထိုက်သည်ကို အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုပြီး အမြင့်ဆုံးတွင် မည်သည်တို့ရှိသင့်သည်ကို အဓိပ္ပာယ်မဖွင့်ဆိုပါ။

နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများ သတ်မှတ်ခြင်းသည် တကယ့်မကြာသေးခင်ကမှ ပေါ်ပေါက်လာခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ဂျူးအများစုအပါအဝင် ဂျစ်ပစ်များ၊ လိင်တူဆက်ဆံသူများ၊ နိုင်ငံရေးအတိုက်အခံများ၊ သမဂ္ဂခေါင်းဆောင်များ၊ မသန်စွမ်းများနှင့် အခြားပုဂ္ဂိုလ်များစသည့် လူ ၈သန်းခန့်ရှိမည့် အစုလိုက် အပြုံလိုက် အသတ်ခံရမှု ကဲ့သို့သော ဒုတိယကမ္ဘာစစ်၏ အနိဋ္ဌာရုံများက သက်သေပြနေသည်မှာ ပြည်တွင်းဥပဒေများ သို့မဟုတ် မူဝါဒများသည် အမုန်း၊ အကြောက်တရားနှင့် အာဏာပါဝါ ခိုင်မြဲရေးကို ဗဟိုပြုတတ်ကြခြင်း ဖြစ်သည်။ အဆိုးဆုံးသည်ကား ယင်းသို့ မတော်မတရား အနိဋ္ဌာရုံ များကို ကျူးလွန်နေသည့် အစိုးရများကို ကမ္ဘာကြီးက ဝင်ရောက်တားမြစ်နိုင်မှု မဆိုစလောက်လေးသာ ရှိခြင်းဖြစ်၏။ ဤသို့ဖြစ်ရခြင်းမှာ ထိုခေတ်က နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏ အချုပ်အခြာအာဏာကို မပြိုကွဲ နိုင်သည့်အရာဟု ယူဆရပြီး၊ နောက်ဆက်တွဲ အကျိုးဆက်များမည်မျှပင်ရှိစေကာမူ မည်သည့်နိုင်ငံ ကမှ အခြားနိုင်ငံများ၏ ပြည်တွင်းရေးကို ဝင်ရောက်စွက်ဖက်ခွင့်မရှိခြင်းဖြစ်သည်။ နိုင်ငံတော် အစိုးရများသည် ထင်တိုင်းကြံခွင့်ရနေပြီး ၎င်းတို့လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်မှုများကို ကန့်သတ်ရန်အတွက် လိုက်နာစရာ ဥပဒေ သို့မဟုတ် နိုင်ငံများလိုက်နာရမည့် စံနှုန်းများ ရှိမနေခြင်းဖြစ်၏။ ဓလေ့ထုံးတမ်း ဆိုင်ရာ ကျင့်ထုံးများအရ ကန့်သတ်ချက်အချို့ ရှိနေခဲ့ခြင်းကြောင့် (ထိုကဏ္ဍ အသေးစိတ်ကို အခန်းခွဲ ၂. ၂ တွင် ဖော်ပြထားသည်) နိုင်ငံတော်အစိုးရများ ထင်တိုင်းကြံ လုပ်ပိုင်ခွင့်ရနေခဲ့သည် ဆိုသော အချက်မှာ အလုံးစုံတိကျမှန်ကန်ခြင်း မရှိသော်ငြားလည်း အဆိုပါ ဓလေ့ထုံးတမ်းလုပ်ထုံး လုပ်နည်း

များအားဖြင့် ထိုအာဏာနှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်ကို ကန့်သတ်ရန် သို့မဟုတ် အကာအကွယ်ပေးရန်မှာ အားနည်းခဲ့သည်။

အောက်တွင် ဖော်ပြထားသော သဘောတူညီမှုစာချုပ်များသည် အမည်နာမအရသာ ကွဲပြားကြခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ အားလုံးသော သဘောတူစာချုပ်များသည် မည်သို့ပင် အမည်များ ပေးထားစေကာမူ ဥပဒေအရ တာဝန်ရှိမှုနှင့် အာဏာပိုင်မှုတို့တွင် အတူတူပင်ဖြစ်ပါသည်။

Covenant
သဘောတူစာချုပ်

- သဘောတူစာချုပ် (Covenant)
- ညီလာခံသဘောတူညီချက် (Convention)
- ပဋိညာဉ်စာတမ်း (Charter)
- နောက်ဆက်တွဲစာချုပ်ငယ် (Protocol)

လူတို့အကြား သဘောတူညီမှုများ သို့မဟုတ် ကတိကဝတ်များကို စုစည်းထားခြင်းကိုဆိုလိုသည်။ သမိုင်းဝင် သဘောတူညီမှုများကို ထိုအမည်သုံးစွဲသည်။ အဓိက လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ သဘောတူညီမှုစာချုပ်များ ဖြစ်ကြသော (ICESCR နှင့် ICCPR) တို့ကို မူကြမ်းရေးဆွဲရာတွင် ၎င်းတို့ကို သဘောတူစာချုပ်များဟု ခေါ်ဆိုပြီး ညီလာခံသဘောတူညီချက်များဟု မခေါ်ဆိုခဲ့ပေ။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ၎င်းတို့ကို အထူးအရေးကြီးသည့်တူ သဘောထားခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။ အနည်းငယ်မျှသာ စာချုပ်များကိုသာ သဘောတူ စာချုပ်ဟု ခေါ်ဆိုခြင်း ဖြစ်သည်။

Convention
ညီလာခံသဘောတူညီချက်

သဘောတူစာချုပ် တစ်ရပ်အတွက် ယေဘုယျအကျဆုံး အမည် ဖြစ်လောက်သည်။ လူ့အခွင့်အရေး သဘောတူစာချုပ်များ ၇ ခုကို ညီလာခံ သဘောတူညီချက် Convention ဟု ခေါ်ပါသည်။

နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေး ဥပဒေများကို နိုင်ငံတကာသဘောတူစာချုပ်များပုံစံ ဖန်တီး ထားခြင်းသည် ယင်းသို့ လက်လွတ်စပယ်ဖြစ်နေသော လုပ်ပိုင်ခွင့်အခြေအနေကို တုံ့ပြန်မှုပြုထားသည့် သဘောဖြစ်သည်။ နိုင်ငံတကာ သဘောတူစာချုပ်များသည် နိုင်ငံတော်အစိုးရများက ပြည်သူတို့ကို မည်သို့ ဆက်ဆံသင့်သည်၊ ပြည်သူအများက အခြားသူများကို မည်သို့ဆက်ဆံသင့်သည်ဆိုသည်ကို စည်းမျဉ်းများ၊ စံနှုန်းများ ဖော်ဆောင်ပေးလိုက်ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ သို့သော် နိုင်ငံတကာ သဘောတူ စာချုပ်များကား နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံအပေါ် အာဏာတည်သက်ရောက်နိုင်ခြင်းတော့မရှိပါပေ။ သဘောတူ စာချုပ်တစ်ခုကို သဘောတူညီပါဝင် ပေးရခြင်းသည် စေတနာ့ဝန်ထမ်းခြင်းသဘောသာဖြစ်သည်။ (အချို့ကလည်း ထိုအချက်ကိုငြင်းသည်။ စစ်ရှုံးသော သို့မဟုတ် အားနည်းသော နိုင်ငံများသည် စာချုပ်များကို လက်မှတ်ထိုးရန် ဖိအားပေးခံရသည်ဟု ဆိုထားသည်။) နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံသည် လိုလိ လားလားဖြင့် စာချုပ်ပါ တာဝန်များကို လက်ခံပေးရပေမည်။ နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံက သဘောတူလိုက်သည့် အခါတွင် ၎င်းကို သဘောတူစာချုပ်၏ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံ State Party အဖြစ် သတ်မှတ်လိုက်သည်။ စာချုပ်၏ လိုက်နာပြည့်မီရမည့် တာဝန်များကို ပျက်ကွက်ခြင်းကြောင့်ဖြစ်လာသည့် မည်သည့် နောက်ဆက်တွဲကိုမဆို ၎င်းတို့က တာဝန်ခံကြရသည်။ ထိုသဘောတူစာချုပ်များတွင် လူ့အခွင့်အရေး များကို အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုပေးထားပြီး အသေးစိတ်ဖော်ပြထားသည်။

နိုင်ငံအများက လက်မှတ်ရေးထိုးထားသော နိုင်ငံတကာစာရွက်စာတမ်း အခြားအမျိုး အစားများ ရှိပါသေးသည်။ ၎င်းတို့သည် ဥပဒေအရ စည်းကြပ်ထားခြင်း မရှိသည့်အတွက် ၎င်းတို့ကို သဘောတူညီချက် စာချုပ်များဟုတော့ မခေါ်ဆိုနိုင်ပါ။ ကတိကဝတ် (Pact)၊ သဘောတူညီချက် (Accord)၊ ထုတ်ပြန်ကြေညာချက် (Communiqué) စသည်တို့သည် စာရွက်စာတမ်းပေါ်ရှိ စကားလုံး များကိုလိုက်၍ ဥပဒေအရ စည်းကြပ်ထားခြင်း၊ မထားခြင်း ရှိနိုင်ပါသည်။

ကြေညာစာတမ်း Declaration ။ ။ ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း UDHR သည် ကြေညာ စာတမ်း တစ်ရပ်ဖြစ်ကာ သဘောတူညီစာချုပ် တစ်ခုမဟုတ်ပေ။ ကြေညာစာတမ်းတစ်ရပ်က သဘောတူညီမှု တစ်ရပ်ကို ဖော်ဆောင်နိုင်သည်။ သို့သော် ဥပဒေအရ စည်းကြပ်ထားသော တူညီသည့် တာဝန်တော့ မရှိပေ။ အခြားလူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ထင်ရှားသောကြေညာစာတမ်းများ တွင် ဗီယင်နာကြေညာချက်နှင့် လက်တွေ့လုပ်ဆောင်မှု အစီအစဉ် ၁၉၉၃ လည်း ပါဝင်သည်။

Charter
ပဋိညာဉ်စာတမ်း

နိုင်ငံတကာ ကိုယ်စားပြုအဖွဲ့များ ဖွဲ့စည်းရာတွင် ထိုစကားလုံးကို သာမန်အားဖြင့် အသုံးပြုလေ့ ရှိပါသည်။ ဥပမာ - တူလာသမဂ္ဂအဖွဲ့ ကြေညာစာတမ်း United Nations Charter 1945။ ဆင်တူသော စကားလုံးမှာ သဘောတူညီမှုစာတမ်း "articles of agreement" ဖြစ်သည်။ ကမ္ဘာ့ဘဏ် World Bank နှင့် IMF တို့ကို နိုင်ငံများအကြား သဘောတူညီမှုစာတမ်းကိုအခြေခံ၍ ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ထားသည်။

Protocol
နောက်ဆက်တွဲစာချုပ်ငယ်

နောက်ဆက်တွဲစာချုပ်ငယ်သည် သာမန်အားဖြင့် မူလစာချုပ်တွင် နောက်ထပ်သဘောတူညီမှု တစ်ရပ်ကို ဖြည့်စွက်ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ဖြည့်စွက်သဘောတူညီမှုများသည် နောက်ထပ်အပိုဒ်များ သို့မဟုတ် အခွင့်အရေးများကို ဖြည့်စွက်ထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။ (ဥပမာ - တလေးစစ်သားဆိုင်ရာ နောက်ဆက်တွဲစာချုပ်ငယ်သည် တလေးအခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ညီလာခံသဘောတူညီချက်၏ ဖြည့်စွက်သဘောတူညီမှုအဖြစ် အခွင့်အရေးများနှင့် တလေးများကို စစ်သားများ အဖြစ်သို့ စုဆောင်းခြင်းကို ကာကွယ်ပေးရမည့် အစိုးရ၏ တာဝန်များအား ထပ်ပေါင်းထည့်ထားပါသည်။) ဖြစ်စဉ်အများစုတွင် အစိုးရတစ်ရပ်သည် ပရိုတိုကော Protocol တစ်ခုကို သဘောတူ လက်မှတ်ရေးထိုးမီ အဓိက သဘောတူညီချက် treaty ကို ဦးစွာ သဘောတူညီ လက်မှတ်ရေးထိုးရမည် ဖြစ်သည်။

သန္နိဋ္ဌာန် Resolution ။ ။ အရေးကိစ္စအတော်များများတွင် ကုလသမဂ္ဂသည် ဆုံးဖြတ်ချက် သန္နိဋ္ဌာန်များ Resolutions ချလေ့ရှိပါသည်။ ကုလသမဂ္ဂအထွေထွေ ညီလာခံက လာသော အဆိုပါ သန္နိဋ္ဌာန်ချမှတ်ချက်များသည် ဥပဒေအရ သတ်မှတ်စည်းကြပ်ထားခြင်းများ မဟုတ်ကာ ကြေညာချက်များသာ ဖြစ်ပါသည်။ ကုလသမဂ္ဂ Resolution ဆုံးဖြတ်ချက်တစ်ခုကို ချိုးဖောက်ရုံဖြင့် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံအတွက် နောက်ဆက်တွဲ သက်ရောက်မှုများ ဖြစ်လာနိုင်ဖွယ်မရှိပေ။ သို့သော် လုံခြုံရေးကောင်စီ ဆုံးဖြတ်ချက် Resolution တစ်ရပ်ကမူ ဥပဒေအရ စည်းကြပ်ထားပြီး နိုင်ငံအများစုလိုက်နာ ဆောင်ရွက်ရန် တောင်းဆိုခြင်း၊ သို့မဟုတ် တစ်ခုခုလုပ်ဆောင်နေခြင်းကို ရပ်တန့်ရန် တားမြစ်ခြင်းများ ပြုနိုင်ပေသည်။

ညီလာခံရလဒ်စာရွက်စာတမ်းများ Conference outcome documents ။ ။ ယေဘုယျအားဖြင့် နိုင်ငံတော်အစိုးရများ ပါဝင်သော အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ညီလာခံများ (ဥပမာ - သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်အရေးညီလာခံ သို့မဟုတ် လူမျိုးရေးခွဲခြားမှု ပပျောက်ရေးဆိုင်ရာ ကမ္ဘာ့ညီလာခံ)က ရလဒ် စာရွက်စာတမ်းများ ထွက်လာလေ့ရှိကာ ၎င်းတို့သည် ဥပဒေအရ မဖြစ်မနေ လိုက်နာရမည့် စည်းကြပ်ထားမှုတော့မရှိပါပေ။ သို့သော် အစီအစဉ်များတင်သွင်းရာတွင်လည်းကောင်း၊ အယူအဆ တစ်ခုခုကို အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုရာတွင်လည်းကောင်း အလွန်အသုံးဝင်ပါသည်။

နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေးစနစ်ကို ကုလသမဂ္ဂကစတင်ခဲ့သည့် အချိန်ကစ၍ လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်မှုများက အမြဲ များပြားတိုးတက်လာခဲ့သည်။ လူ့အခွင့်အရေးများကို အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုသည့် ဥပဒေများ ပိုများလာသည်။ လူ့အခွင့်အရေးများ၏အခြေအနေများကို စောင့်ကြည့်ရန်အတွက် အဖွဲ့အစည်းများ ပိုများလာသည်။ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်သော နိုင်ငံများကို တုံ့ပြန်သည့်နည်းလမ်းများလည်း ပိုများလာသည်။ အခန်း ၁ နှင့် ၂ တွင် နိုင်ငံတကာအဆင့် ဥပဒေများအကြောင်းကို လေ့လာရမည်ဖြစ်ကာ အခန်း ၄ နှင့် ၅ တွင်မူ ကုလသမဂ္ဂကဲ့သို့သော နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်း၊ အာဆီယံ လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၊ AICHR ကဲ့သို့သော ဒေသတွင်းဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများ၊ အမျိုးသားလူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်ကဲ့သို့သော နိုင်ငံတော်အဆင့် အဖွဲ့အစည်းများက အဆိုပါဥပဒေများကို မည်သို့ ကာကွယ်စောင့်ရှောက်သည်ကို ဖော်ပြထားပါမည်။

ဆွေးနွေးခြင်းနှင့် အပြန်အလှန်ဝေဖန်ခြင်း

လူ့အခွင့်အရေးများသည် နိုင်ငံတော်အချုပ်အခြာအာဏာနှင့် မည်သို့ပဋိပက္ခ ဖြစ်နေသနည်း။

နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေး ဥပဒေများ မဖော်ဆောင်ခင်က အချုပ်အခြာအာဏာပိုင် နိုင်ငံများ အချင်းချင်းကြား ဆက်ဆံရေးကို လည်ပတ်ထိန်းညှိပေးသည့် နိုင်ငံတကာဥပဒေ ရှိပြီးဖြစ်သည်။ အဆိုပါ စည်းမျဉ်းများသည် နိုင်ငံတကာနိုင်ငံရေး International politics တွင် ခိုင်မာအားကောင်းစွာ ရှိခဲ့ဖြစ်၏။ ကုလသမဂ္ဂပဋိညာဉ် (အပိုဒ် ၂ ဒသမ ၇) တွင် ပဋိညာဉ်တွင် ပါဝင်သော မည်သည့် အရာကမူ နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏ တရားစီရင်မှုဆိုင်ရာ နယ်နိမိတ်အတွင်းရှိ အရေးကိစ္စများကို ကုလသမဂ္ဂက ဝင်ရောက်စွက်ဖက်နိုင်ရန် လုပ်ပိုင်ခွင့်ပေးခြင်း မရှိစေရဟုဆိုထားသည်။

မေးခွန်း။ ။ သို့ဆိုလျှင် လူ့အခွင့်အရေးကား မည်သည့်ကဏ္ဍတွင်ရှိနေသနည်း။ ယင်းသို့ မစွက်ဖက်ရ

ဆိုသဖြင့် ပြည်တွင်းရေး လူ့အခွင့်အရေးကိစ္စများကို ကုလသမဂ္ဂက ဝင်ရောက်မစွက်ဖက်သင့်ပြီလော။ ဥပမာ - တိုင်းပြည်တစ်ပြည်က ဆေးရုံများ သို့မဟုတ် ကျောင်းများကို မည်သို့ ဖွင့်လှစ်လည်ပတ် စေမည် ဆိုသည်ကား ပြည်တွင်းရေးစစ်စစ်ဖြစ်သည်ဟုဆိုလျှင် ကုလသမဂ္ဂ သို့မဟုတ် အခြား တိုင်းပြည်တစ်ပြည်က ဝင်ရောက်ဝေဖန်ခြင်း၊ အကြံပြုခြင်း ပြုနိုင်ပါသလား။ တိုင်းပြည်တစ်ပြည်သည် မိန်းကလေးများ ကျောင်းမထားရဟု ပိတ်ပင်သည့် ဥပဒေပြုလိုက်သည့်အခါ အခြားတိုင်းပြည်များက ကြားဝင်ပြောနိုင်ပါသလား။ တစ်ဖက်ကလည်း အစိုးရတစ်ရပ်သည် ဒီမိုကရေစီနည်းကျ ရွေးကောက် တင်မြှောက်ခံရသည့်နောက်တွင် ပြည်တွင်းရေးဆိုင်ရာ မူဝါဒများချမှတ်ရန်အတွက် အာဏာနှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့် ရှိသင့်ပေသည်။ အခြားတစ်ဖက်တွင်လည်း လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ သဘောတူညီချက် များကို ပါဝင်သဘောတူထားခြင်းဖြင့် အဆိုပါစာချုပ်တွင် သတ်မှတ်ထားသော ဥပဒေဆိုင်ရာ စံနှုန်း များနှင့် လျော်ညီစွာ စေတနာ့ဝန်ထမ်းအလျောက် ပြုမူရမည်ဖြစ်ပေသည်။

တိုင်းပြည်တစ်ပြည်၏ အချုပ်အခြာအာဏာအောက်ရှိ ပြည်တွင်းရေးဆိုသည့်အရာနှင့် နိုင်ငံတကာ လူ့အခွင့်အရေး စံနှုန်းများအကြား ကွဲပြားမှုသည် လူ့အခွင့်အရေးတွင် အငြင်းအခုံအဖြစ်ဆုံး ကဏ္ဍ ဖြစ်လာသည်။ မကြာခဏပင် အစိုးရများက အရေးယူလက်တွေ့ဆောင်ရွက်ခြင်းသည် ၎င်းတို့၏ အချုပ်အခြာအာဏာ အခွင့်အရေးဖြစ်သည်ဟုဆိုကြပြီး နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝိုင်းကလည်း မည်သည့် အချုပ်အခြာအာဏာပင် ဖြစ်စေကာမူ နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများ ပြည့်မီရမည်ဟု ပြန်လည် ထောက်ပြပြောဆိုထားသည်။

၂.၁ နိုင်ငံတကာဥပဒေ။ ။အခြေခံများ

လူ့အခွင့်အရေးများသည် အခြေခံဥပဒေများ၊ အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ကြေညာစာတမ်းများ၊ သို့မဟုတ် ဥပဒေပြုချက်များတွင် ပါဝင်သော မြူနီစီပယ်အဆင့် သို့မဟုတ် ပြည်တွင်းဥပဒေ ကဲ့သို့သော အမျိုးသားအဆင့် ဥပဒေများတွင် ပါဝင်သကဲ့သို့ နိုင်ငံတကာအဆင့် ဥပဒေများ (ဥပမာ- သဘောတူစာချုပ်များ) တွင်လည်း အစိတ်အပိုင်းတစ်ရပ်အဖြစ် ပါဝင်ပါသည်။ နိုင်ငံတကာအဆင့် လူ့အခွင့်အရေး ဥပဒေများသည် အချုပ်အခြာအာဏာပိုင်နိုင်ငံများနှင့် နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများ အကြား ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ပုံ၊ ကျင့်ကြံဆက်ဆံကြပုံတို့နှင့် သက်ဆိုင်သော အများပြည်သူဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာ ဥပဒေ (Public International Law- PIL) ၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ရပ်အဖြစ် ပေါ်ပေါက် ခြင်းဖြစ်သည်။ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ စံနှုန်းများသည် နိုင်ငံတကာအဆင့်တွင် ဖွံ့ဖြိုးပေါ်ပေါက် လာသည်ဟု ဆိုသော်ငြား နိုင်ငံတော်အဆင့်တွင် အာဏာတည်အသက်ဝင်ရန် လိုရင်းဖြစ်သည်။ နိုင်ငံတကာဥပဒေနှင့် ပြည်တွင်းဥပဒေများသည် ကွဲပြားခြားနားမှု အတော်အတန် ရှိသော်ငြား တူညီသောမူဝါဒများလည်း ရှိပါပေသည်။ လူ့အခွင့်အရေးများကိုမည်သို့ ဖန်တီးထားပြီး အသက်ဝင် အာဏာတည်အောင် လုပ်ဆောင်ရမည်ဆိုသည်ကို ရှင်းလင်းဖော်ပြနိုင်ရန်အတွက် ပြည်တွင်းဥပဒေ များနှင့် နိုင်ငံတကာဥပဒေများ၏ ကွဲပြားခြားနားမှုများကို ရှင်းလင်းဖော်ပြရန် လိုအပ်ပါသည်။

နိုင်ငံအဆင့်နှင့် နိုင်ငံတကာအဆင့် ဥပဒေများအကြား အဓိက ကွဲပြားခြားနားချက်မှာ အဆိုပါဥပဒေများကို မည်သို့ရေးသားထားသနည်းဆိုသည့် အချက်နှင့်မည်သို့ အကာအကွယ်

ပေးထားသနည်းဆိုသည့် အချက်များဖြစ်ပါသည်။ ပြည်တွင်းဥပဒေများကို ဥပဒေပြုရေး အဖွဲ့အစည်းက ပြုစုပြီး အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့က လက်ခံကာ တရားစီရင်ရေးဘက်က အကောင်အထည်ဖော်ပါသည်။ ရိုးရှင်းသော ဥပမာတစ်ရပ်ဖြစ်၍ ပြသပါဆိုလျှင် အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်သည်။ ပါလီမန်တစ်အရပ်က ဥပဒေတစ်ခုကိုပြုသည်။ ထိုဥပဒေကို ချိုးဖောက်သူ မည်သူ့ကိုမဆို ရဲကမ်းသည်။ လူတစ်ဦး အပြစ်ရှိ မရှိကို တရားရုံးကဆုံးဖြတ်သည်။ အပြစ်ရှိကြောင်းသိပါက အပြစ်ပေးသည်။ အဆိုပါဥပဒေကို လိုက်နာကြရမည့် ပြည်သူများသည် ဥပဒေကြမ်းတင်သွင်းခြင်း၊ ဥပဒေကို အသက်ဝင်အောင် အာဏာတည်စေခြင်းတို့တွင် အကန့်အသတ်ဖြင့်သာ ပါခွင့်ရသည်မှာ အထင်အရှားဖြစ်ပါသည်။ ထိုအချက်မှာ နိုင်ငံတကာဥပဒေများတွင် ကွာခြားပါသည်။ နိုင်ငံအများသည် မိမိတို့ကိုယ်တိုင်ပင် ဥပဒေကိုရေးကြသည်။ ထိုဥပဒေကို လိုက်နာရမည့် သူမှာလည်း မိမိတို့ပင်ဖြစ်ပါသည်။ နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံကထိုဥပဒေကို အလိုမရှိတော့သောအခါ မည်သူတစ်ဦးတစ်ယောက်ကမျှ ထိုဥပဒေကို ဆက်လက်သုံးစွဲရန် ဖိအားမပေးနိုင်ပေ။ (နောက်ပိုင်းတွင် အသေးစိတ်ဖော်ပြမည့် မိရိုးဖလာ ဓလေ့ထုံးတမ်း Customary ဥပဒေများတွင် မူခြွင်းချက်များတွေ့ရှိရနိုင်သည်။) သို့ဖြစ်ရာ နိုင်ငံတကာဥပဒေစနစ်မှာ နိုင်ငံများ၏စေတနာ့ဝန်ထမ်း သဘောသက်သက်ဖြင့်သာ လည်ပတ်ရခြင်းဖြစ်သည်။ ပြည်တွင်းဥပဒေကို လိုက်နာကျင့်သုံးသကဲ့သို့ ဥပဒေအားမလေးစားသူများကို အရေးယူရန်ပြည်တွင်းရဲတပ်ဖွဲ့နှင့်တူသည့် အရာဟူ၍ နိုင်ငံတကာအဆင့်တွင် မရှိပါ။ ထိုအခါဥပဒေများကို ကာကွယ်ရန်၊ လေးစားလိုက်နာစေရန် တောင့်တောင့်တင်းတင်း အဖွဲ့အစည်းမရှိပေ။ (ကုလသမဂ္ဂလုံခြုံရေးကောင်စီလို ခြွင်းချက်မျိုးတော့ ရှိပါသည်။ သို့သော် ထိုအဖွဲ့ကြီး၏ လက်တွေ့ထိန်းကွပ်နိုင်စွမ်းကလည်း အားနည်းပေသည်။) ယေဘုယျအားဖြင့် နိုင်ငံအများသည် ၎င်းတို့ လိုက်နာလိုသော ဥပဒေများကို မူကြမ်းရေးကြပြီး အငြင်းပွားစရာ တစ်စုံတရာ ပေါ်ပေါက်လာပါက မည်သို့ဖြေရှင်းကြမည်ကို ဆုံးဖြတ်ကြသည်။ ထို့ကြောင့် ပြည်တွင်းဥပဒေများကို ကျင့်သုံးရာတွင် ရဲနှင့် တရားရုံးအစရှိသည့် အားကောင်းသော အင်စတီကျူးရှင်းများဖြင့် အလုပ်လုပ်နိုင်သော်လည်း နိုင်ငံတကာဥပဒေများကို ကျင့်သုံးရာတွင်မူ တစ်နိုင်ငံချင်းစီ၏ ထိုဥပဒေအပေါ် အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုပုံနှင့် ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းကာဖြေရှင်းရခြင်းဘက်သို့ ပို၍ယိမ်းပါသည်။ ယေဘုယျအားဖြင့် နိုင်ငံတကာ ဥပဒေတွင် ပါလီမန်ကဲ့သို့ ဥပဒေပြုခြင်းဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုမျှမရှိသလို ရဲကဲ့သို့ အဆိုပါ ဥပဒေများကို အာဏာတည်အသက်ဝင်စေမည့် အားကောင်းသည့် အင်စတီကျူးရှင်းလည်း မရှိဘဲဖြစ်ရာ အငြင်းပွားမှု ဖြစ်လာခဲ့လျှင် အားကောင်းသော တရားရုံးဖြင့် ဖြေရှင်းနိုင်စရာအကြောင်းလည်းမရှိပေ။

ထိုဥပဒေစနစ်နှစ်မျိုးသည် သိသိသာသာကြီးကို ကွဲပြားပေးသော်ငြား လုပ်ငန်းလည်ပတ်ရာတွင်တော့ သီးသီးသန့်သန့်စီ ကွဲထွက်နေခြင်းတော့ မဟုတ်ပေ။ ပြည်တွင်းဥပဒေများသည် နိုင်ငံတကာဥပဒေများအပေါ် သက်ရောက်မှုများ ရှိပါပေသည်။ လူ့အခွင့်အရေး စံနှုန်းအတော်များများသည် ပြည်တွင်းဥပဒေများအဖြစ် တည်ရှိနေပါသည်။ ဥပမာ - လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်တင်ပြခွင့်ဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာဥပဒေသည် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေး ကြေညာစာတမ်းတွင်လည်း ပါဝင်ပြီး အခြေခံအားဖြင့် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု အခြေခံဥပဒေမှ ပွားယူထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ထို့အပြင် မသန်စွမ်းပြည်သူများ၏ အခွင့်အရေးအတော်များများသည် တိုင်းပြည်တို့၌ အမျိုးသား မသန်စွမ်းဆိုင်ရာ အက်ဥပဒေများတွင် ယခင်ရှိခဲ့ပြီး ဖြစ်ပါသည်။ နိုင်ငံတကာဥပဒေကလည်း ပြည်တွင်းဥပဒေများအပေါ် သက်ရောက်မှုများရှိပါသည်။ ဥပမာ - လူ့အခွင့်အရေးစံနှုန်းများကို ပြည်တွင်းဥပဒေများအဖြစ် ပြောင်းလဲယူနိုင်ပြီး အချို့သောနိုင်ငံများတွင် နိုင်ငံတကာဥပဒေများသည် ပြည်တွင်း

ဥပဒေများနှင့် ညီမျှကြောင်း ယူဆထားကြသည်။ ယင်းကို monist စနစ် အားကျင့်သုံးသည်ဟု ဆိုပါသည်။ mono ဆိုသော စကားလုံးမှလာကာ တစ်ခုတည်းဟု အဓိပ္ပာယ်ရသည်။ တစ်ခုတည်း သော ဥပဒေစနစ်ရှိကာ ပြည်တွင်းနှင့် နိုင်ငံတကာဥပဒေများ ပါဝင်သည်။ ဥပဒေစနစ်နှစ်ခုကို သီးခြားစီကျင့်သုံးသည့်အခါ dualist စနစ်ကို ကျင့်သုံးသည်ဟု ဆိုကြသည်။ နိုင်ငံတကာ ဥပဒေများကို ပြည်တွင်းဥပဒေများဖြစ်အောင် မပြောင်းနိုင်သေးဘဲလျက် ပြည်တွင်းဥပဒေများ စနစ်အဖြစ်တော့ မသုံးနိုင်ပါ။

ယခုဆွေးနွေးလေ့လာချက်တွင် လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ သဘောတူညီမှု စာချုပ်များကို နိုင်ငံတကာ ဥပဒေများ၏ အဓိကအရင်းအမြစ်အဖြစ် ယူဆထားပါသည်။ သို့သော်လည်း အခြား အရင်းအမြစ်များလည်း ရှိပါသေးသည်။ သဘောတူညီမှု စာချုပ်များကို နိုင်ငံတကာဥပဒေများအဖြစ် ကောက်ယူအဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ခြင်းသည် မကြာသေးသောကာလ အတွင်းကဖြစ်ပါသည်။ အထူးသဖြင့် ဒုတိယကမ္ဘာစစ်နောက်ပိုင်းတွင် တွေ့လာရသော ဖြစ်ရပ်များပင်ဖြစ်သည်။

၂.၂ နိုင်ငံတကာဥပဒေ၏ အရင်းအမြစ်များ

(၁) သဘောတူညီမှုဆိုင်ရာ စာချုပ်များ

Treaties
သဘောတူညီမှုစာချုပ်

သဘောတူညီမှုစာချုပ်
treaty သည်
နိုင်ငံများအကြား နိုင်ငံတကာ
ဥပဒေဖြင့် စီမံစည်းကြပ်သော
သဘောတူညီမှု တစ်ရပ်ဖြစ်သည်။
အဆိုပါ စည်းကြပ်မှုကို
စေတနာ့ဝန်ထမ်းအလျောက်
ကိုယ့်သဘောဖြင့်ကိုယ်
လိုက်နာရန်အတွက်
သဘောတူညီထားသူများသည်
ဥပဒေအရ ထာဝန်များရှိသွားချေပြီ။
သဘောတူညီမှုစာချုပ်ဆိုင်ရာဥပဒေကို
အများဆုံးလည်ရန် ဖွင့်ဆိုခြင်းကို
သဘောတူစာချုပ်များ ဥပဒေဆိုင်ရာ
ဗီယင်နာကွန်ဗင်းရှင်း ၁၉၆၉
(Vienna Convention on
the Law of Treaties
1969) ဖြင့် ဆောင်ရွက်ပါသည်။
အဆိုပါ ညီလာခံတစ်ခုတွင်
သဘောတူညီမှုစာချုပ်ကို
အဓိပ္ပာယ်သတ်မှတ်ရာတွင်
နိုင်ငံများအကြားလက်မှတ်ရေးထိုးသော
စာဖြင့်ရေးသားဖော်ပြထားသည့်
နိုင်ငံတကာသဘောတူညီမှုဖြစ်ကာ
နိုင်ငံတကာဥပဒေအရ
အုပ်ချုပ်မှုလည်း ဖြစ်ပါသည်ဟု
ဖော်ပြထားသည်။

စာချုပ်များသည် နိုင်ငံများအချင်းချင်းကြားက သဘောတူညီမှုများဖြစ်ကြသည်။ စာဖြင့် ရေးသားထားသော ပုံစံဖြင့်ရှိကြပြီး သက်ဆိုင်ရာ နိုင်ငံများအချင်းချင်း ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးကြပြီး ဖန်တီးထားခြင်းဖြစ်သည်။ နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံသည် စာချုပ်ပါအဖွဲ့ဝင်ဖြစ်ရန် သဘောတူညီခဲ့ပြီးဆိုလျှင် ထိုစာချုပ်ထဲရှိ စည်းမျဉ်းများကို မဖြစ်မနေလိုက်နာရပေသည်။ သို့သော် သဘောတူညီမှုစာချုပ် တစ်ခု၏ အဖွဲ့ဝင်များကိုသာလျှင် စာချုပ်ပါ စည်းမျဉ်းများနှင့် နှောင်တည်းထားပါသည်။ နှစ်ဦးနှစ်ဖက် သဘောတူညီမှုစာချုပ် Bilateral treaty မှာကား နိုင်ငံနှစ်နိုင်ငံအကြား ချုပ်ဆိုခြင်းဖြစ်သည်။ နိုင်ငံတကာစာချုပ် multilateral treaty ဆိုသည်ကား ၂ နိုင်ငံထက်ပိုသော နိုင်ငံများ ပါဝင်ချုပ်ဆို ထားခြင်းဖြစ်သည်။ ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂ UN ၊ နိုင်ငံတကာ အလုပ်သမားအဖွဲ့အစည်း ILO ၊ ကမ္ဘာ့ ကုန်သွယ်ရေးအဖွဲ့အစည်း WTO နှင့် ဥရောပသမဂ္ဂ EU တို့မှာ နိုင်ငံစုံ ချုပ်ဆိုထားသော သဘော တူညီမှု treaty များဖြင့် ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ထားခြင်းဖြစ်သည်။ ကုလသမဂ္ဂ၏ အဓိကအခန်းကဏ္ဍမှာ ထိုကဲ့သို့သော သဘောတူညီမှုစာချုပ်များကို မူကြမ်းရေးပေးခြင်းဖြစ်ကာ နိုင်ငံများကိုဖိတ်ကြားပြီး လက်မှတ်ရေးထိုးစေခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ သဘောတူညီမှု စာချုပ်များသည် ယနေ့ နိုင်ငံတကာ ဥပဒေများ၏ အရေးအကြီးဆုံး ရင်းမြစ်များဖြစ်သည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် အခြား ရင်းမြစ်များ ထက် ပိုမိုကောင်းမွန်စွာ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်များ ရှိခြင်းကြောင့်ဖြစ်၏။ ထို့ပြင် ဥပဒေကို မူကြမ်း ရေးစဉ်က ကိုယ်ထိလက်ရောက် ပါဝင်ခဲ့သော နိုင်ငံအများသည် ထိုဥပဒေကို ပိုမိုလိုက်နာလိုကြပြီး ထို ဥပဒေအကြောင်းကိုလည်း ပိုမိုတိကျသော အသိပညာလည်း ရှိပေသည်။

(၂) ထုံးတမ်းအစဉ်အလာ

နိုင်ငံတကာခေလေ့ထုံးတမ်းဥပဒေ သို့မဟုတ် ခေလေ့ထုံးတမ်းအစဉ်အလာ ဆိုသည်မှာ ရေးသားမထားသည့် ဥပဒေများဖြစ်ပြီးနိုင်ငံများက နှစ်ပေါင်းများစွာ ကျင့်သုံးခဲ့ကြခြင်းဖြင့် သတ်မှတ်

တည်ရှိနေခြင်းဖြစ်ပါသည်။ နိုင်ငံများသည် အဆိုပါအလေ့အထကို နှစ်ပေါင်းများစွာ ကျင့်သုံးခဲ့ကြပြီးနောက် ဥပဒေအရ သတ်မှတ်စည်းကြပ်ထားပြီးဖြစ်သည်ဟု ယုံကြည်သွားကြခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ဤသို့ဖြစ်နေပြီဆိုလျှင် နိုင်ငံတကာဓလေ့ထုံးစံဥပဒေကို ဖန်တီးပြီးသားဖြစ်သွား၏။ ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ ဥပမာတစ်ခုကိုဆိုလျှင် နိုင်ငံတော်အစိုးရများက အလည်အပတ်ရောက်ရှိလာသော ပြည်ပခေါင်းဆောင်များကို လက်ခံဆက်ဆံပုံမျိုးဖြစ်ပါသည်။ တိုင်းပြည်သို့ရောက်ရှိလာသော သမ္မတများ၊ သို့မဟုတ် ဝန်ကြီးချုပ်များကို နိုင်ငံများက လုံးဝဖမ်းဆီးခြင်း မပြုရပေ။ တိုင်းပြည်ခေါင်းဆောင်များတွင် အကာအကွယ်ရပိုင်ခွင့်ဆိုင်ရာ အဆင့်တစ်ခုရှိသည်ဟု ယူဆထားကြသည်။ တိုင်းပြည်ဦးဆောင်များကို အကာအကွယ်ပေးရမည့် ဥပဒေ သို့မဟုတ် သဘောတူညီမှုစာချုပ်ဟူ၍ နိုင်ငံတကာဥပဒေတွင် မရှိသော်လည်း ယင်းသို့ပြုမူဆက်ဆံပုံမှာ ရာစုနှစ်ပေါင်းများစွာ ရှိခဲ့ချေပြီ။ အချို့သော လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ဥပဒေများသည်လည်း ဓလေ့ထုံးတမ်းများ ဖြစ်သွားခဲ့ချေပြီ။ ဥပမာ - ဒုက္ခသည်တစ်ဦးကို ၎င်းထွက်ပြေးလာခဲ့သည့်နိုင်ငံသို့ ပြန်လည်မပို့ဆောင်ရခြင်း၊ ကျွန်ုပ်ပြုခြင်းကိုတားမြစ်ထားခြင်း၊ အသက်ရှင်ရပ်တည်ခွင့်ပေးခြင်း စသည်တို့ဖြစ်ပါသည်။

ထုံးတမ်းအစဉ်အလာသည်လည်း အလွန်အရေးကြီးသော ဥပဒေရင်းမြစ်များ ဖြစ်ပါသည်။ သို့သော် ရေးသားအက္ခရာတင်ထားခြင်း မဟုတ်၍ ထုံးတမ်းတစ်ခု အမှန်တကယ်ရှိမရှိကို သတ်မှတ်ရသည်မှာ ရှုပ်ထွေးပြီး ဓလေ့ထုံးတမ်းအတိုင်း လိုက်နာကြခြင်းသည် သဘောတူညီမှုစာချုပ်များလောက် လူကြိုက်များမှု မရရှိပေ။ ဓလေ့ထုံးတမ်းများတွင် သဘောတူညီမှုစာချုပ်များထက် အားကောင်းသော သက်ရောက်မှုများရှိပြီး ထုံးတမ်းတစ်ခုကို တည်ထောင်ပြီး အတည်ပြုပြီးပါက နိုင်ငံအားလုံးနီးပါးက လိုက်နာကြပါသည်။ (တစ်နိုင်ငံလောက်က ထုံးတမ်းတစ်ခုကို မလိုက်နာလိုခြင်းက ရှားပါးဖြစ်ရပ်ပင်ဖြစ်သည်) သဘောတူညီမှု စာချုပ်များကတော့ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများသာ လိုက်နာကြရသည်။ ထုံးတမ်းတစ်ခုကို မလိုက်နာလိုပါက အဆိုပါ ထုံးတမ်းစတင်သည့် ကနဦးကာလများကတည်းက နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံက ကန့်ကွက်နိုင်ပေသည်။

(၃) ဥပဒေ၏ ယေဘုယျစည်းမျဉ်းများ

နိုင်ငံတကာဥပဒေများတွင်လည်း ဥပဒေ၏ ယေဘုယျစည်းမျဉ်းများ ပါဝင်နေပေသည်။ နိုင်ငံတော်အဆင့် ဥပဒေစနစ်များတွင် အများအားဖြင့် အသုံးပြုနေသော ဥပဒေ၏ အစိတ်အပိုင်းများကို နိုင်ငံတကာအဆင့်တွင် ပြန်လည်တွေ့မြင်ရခြင်းမျိုးဖြစ်သည်။ (ဥပမာ - မျှတသော တရားခွင့်ဖြစ်ခြင်း၏ သဘောတရားဖြစ်သည်) အချို့သော စည်းမျဉ်းများသည် အားလုံး၏ထောက်ခံမှုကို လှိုက်လှိုက်လဲ့လဲ့ရရှိကာ မည်သည့်နိုင်ငံကမျှ ချိုးဖောက်နိုင်ခြင်းမရှိပေ။ ထိုကဲ့သို့သော စည်းမျဉ်းများတွင် ကိုယ့်ကြမ္မာကိုယ်ဖန်တီးခွင့်နှင့် အစုလိုက်အပြုံလိုက် သတ်ဖြတ်ခြင်းကို တားမြစ်ထားခြင်းကဲ့သို့သော ရှောင်ကျဉ်ရမည့်အရာများကို ပြသထားသည့် အက်ဥပဒေများဖြစ်ပါသည်။ ထိုစည်းမျဉ်းများသည် ခြွင်းချက်မရှိလိုက်နာရမည့် စံနှုန်းများဖြစ်ပြီး မည်သည့်အခြေအနေတွင်မဆို ချိုးဖောက်၍ မရပါ။ ခြွင်းချက်မရှိလိုက်နာရမည့် စံနှုန်းများ Peremptory norms များ ရှိနေခြင်းမှာ အချို့သော အခြေခံအခွင့်အရေးများသည် ရှေးယခင် သမိုင်းတစ်လျှောက် ဓလေ့ထုံးတမ်းဖြင့် လိုက်နာခဲ့သည့် အစဉ်အလာမရှိသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ (ဥပမာ - ကိုယ့်ကြမ္မာကိုယ်ဖန်တီးခွင့်ကဲ့သို့သော အရာများ) မည်သို့ပင်ဖြစ်စေ နိုင်ငံတကာ အသိုင်းအဝိုင်းက ထိုအရာများကို အခြေခံအခွင့်အရေးများအဖြစ် သတ်မှတ်ထားပါသည်။ ခြွင်းချက်မရှိ လိုက်နာရမည်ဆိုသည့် စံနှုန်းများ peremptory norms

အယူအဆနှင့် ဆက်စပ်လျက် jus cogens စည်းမျဉ်းဆိုသည်လည်း ရှိပါသေးသည်။ ထိုစည်းမျဉ်းမှာ လိုက်နာလိုက်နာရမည့်စံနှုန်းများနှင့် ဖီလာနေသည့် မည်သည့်နိုင်ငံတကာ ဥပဒေကိုမှ မဖန်တီးအပ် ဟူ၍ဖြစ်သည်။ ဥပမာ - နိုင်ငံနှစ်နိုင်ငံသည် ကျွန်အရောင်းအဝယ်ကိစ္စကို သဘော တူညီမှုလက်မှတ် ရေးထိုးမည်ဆိုပါက jus cogens ဥပဒေသကို ဆန့်ကျင်နေသဖြင့် ထိုစာချုပ်မျိုး မချုပ်နိုင်ပါပေ။

နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံသည် မည်သည့်လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ်ကိုမှ သဘောမတူ နိုင်ပေလင့်ကစား၊ လူတစ်ဦးသည် သမုဒ္ဒရာအလယ် လူမနီး သူမနီးတွင် ရောက်နေကာ မည်သည့် တရားစီရင်ရေးနယ်နိမိတ်အတွင်းတွင် ရောက်မနေစေကာမူ ကျွန်ပြုခြင်း၊ နှိပ်စက်ခြင်း၊ လူသတ်ခြင်း စသည်တို့ ကျူးလွန်ပါက ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ ဥပဒေများနှင့် ဥပဒေ၏ မူဝါဒများအရတရားမဝင် ဖြစ်နေဆဲပင်ဖြစ်ပါသည်။ ဓလေ့ထုံးတမ်းဥပဒေများနှင့် ဥပဒေ၏ ယေဘုယျစည်းမျဉ်းများသည် လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ်အနည်းငယ်ကိုသာ လက်မှတ်ရေးထိုးထားသည့် နိုင်ငံတွင် နေထိုင်သော လူ့အခွင့်အရေး ကာကွယ်စောင့်ရှောက်သူများအတွက် အရေးပါနေပေတော့သည်။ လူ့အခွင့်အရေး ကာကွယ်စောင့်ရှောက် သူများ Human Rights defenders များသည် အစိုးရ တစ်ရပ်ကို လူ့အခွင့်အရေး သဘောတူစာချုပ်ပါ စံနှုန်းများကို လိုက်နာစေရန် မတောင်းဆိုနိုင်ပေ။ သို့သော် ဓလေ့ထုံးတမ်းဥပဒေ customary law နှင့် ခြွင်းချက်မရှိ လိုက်နာရမည့်စံနှုန်းများ peremptory norms များ၏ အစိတ်အပိုင်းများဖြစ်သော လူ့အခွင့်အရေးများအောက်တွင် အကာ အကွယ် ရစေရန်အတွက် လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်နိုင်ပါသည်။

သဘောတရားရေးရာ ရှင်းလင်းချက်

အရှေ့တောင်အာရှဒေသတွင် ဓလေ့ထုံးတမ်းဥပဒေ၊ Jus Cogens နှင့် မဖြစ်မနေလိုက်နာရမည့်စံနှုန်းများ Peremptory Norms တို့၏ အရေးပါပုံ

ဓလေ့ထုံးတမ်းဥပဒေ၊ jus Cogens နှင့် မဖြစ်မနေလိုက်နာရမည့် စံနှုန်းများသည် လူ့အခွင့်အရေးနှင့် ဆက်စပ်၍ အလွန်အရေးပါသော အရင်းအမြစ်များဖြစ်သည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် အရှေ့ တောင်အာရှရှိ အချို့နိုင်ငံများသည် အနည်းငယ်မျှသော လူ့အခွင့်အရေး သဘောတူစာချုပ်များ ကိုသာ လက်မှတ်ရေးထိုးပြီး ပြည်တွင်းဥပဒေ ပြုထားသောကြောင့်ဖြစ်ပါသည်။ ယင်းသို့လက်မှတ် မထိုးထား၊ ပြည်တွင်းဥပဒေ မပြုထားရုံဖြင့် အဆိုပါနိုင်ငံများသည် ယင်းကွန်ဗင်ရှင်းများပါ အခွင့် အရေးများကို ချိုးဖောက်ခွင့်ရနေမည် မဟုတ်ပေ။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် များပြားလှစွာသော လူ့အခွင့်အရေးများကို အဆိုပါဥပဒေများဖြစ်ပျားခံလာရာ ဥပဒေအရင်းအမြစ်များက အကာအကွယ် ပေးထားသောကြောင့်ဖြစ်သည်။ ခွဲခြားဆက်ဆံမှုကို ရှောင်ကြဉ်ခြင်း၊ နှိပ်စက်ညှဉ်းပန်း ကျွန်ပြုခြင်းမှ လွတ်မြောက်ပိုင်ခွင့်၊ အသက်ရှင်ရပ်တည်ခွင့်၊ မျှတသော တရားခွင့်ရရှိမှုနှင့် တရားမျှတမှုကို ရယူ ခံစားပိုင်ခွင့်စသည့် စံနှုန်းများကိုအစိုးရမင်းများက လေးစားရမည် ဖြစ်သည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ယင်းစံနှုန်းများသည် ဓလေ့ထုံးတမ်းအစဉ်အလာ၊ jus cogens သို့မဟုတ် မဖြစ်မနေ လိုက်နာ လိုက်နာရမည့် စံနှုန်းများအဖြစ် ရှိနေခြင်းကြောင့်ပေတည်း။

လူ့အခွင့်အရေးကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ကြသူများ အထူးသဖြင့် မြန်မာ၊ စင်ကာပူ၊ မလေးရှား

နှင့် ဘရူနိုင်းတို့ကဲ့သို့သော နိုင်ငံများမှ ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ကြသူ human rights defenders များသည် ပြည်တွင်း ဥပဒေများ သို့မဟုတ် သဘောတူလက်မှတ်ရေးထိုး ဥပဒေပြုပြီးသား သဘောတူညီမှု စာချုပ်များကို လူ့အခွင့်အရေးအတွက် ကိုးကားငြင်းခုံခြင်းထက် နိုင်ငံတကာ ဓလေ့ထုံးတမ်းများ သို့မဟုတ် စံနှုန်းများကို ဆွဲကိုင်ငြင်းခုံနိုင်ပါသည်။

(၄) တရားရုံးဆုံးဖြတ်ချက်များနှင့် နိုင်ငံတကာဥပဒေကို သင်ကြားပေးခြင်း

နိုင်ငံတကာဥပဒေများထွက်ပေါ်ရာ နောက်ဆုံးအရင်းအမြစ်တစ်ခုမှာ တရားစီရင်ရေးဆုံးဖြတ်ချက်များနှင့် နိုင်ငံတကာဥပဒေများကို သင်ကြားပေးခြင်းများဖြစ်ပါသည်။ တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့အစည်းများတွင် နိုင်ငံတကာတရားရုံး International Court of Justice နှင့် နိုင်ငံတကာရာဇဝတ်ခုံရုံး International Criminal Court ၊ ပင်လယ်ပြင် ဥပဒေဆိုင်ရာခုံရုံး Tribunal on the Law of the Sea နှင့် နိုင်ငံတကာခုံးသမာဓိမင်းများကဲ့သို့သော အဖွဲ့များ ပါဝင်ပါသည်။ ထိုခုံရုံးများတွင် နိုင်ငံတကာဥပဒေများကို အသုံးပြုကာဆုံးဖြတ်ချက်ချသော နိုင်ငံတော်အဆင့် တရားရုံးများလည်း ပါဝင်နိုင်ပါသည်။ ၁၉၈၈ ခုနှစ်တွင် လန်ဒန်၌ အဖမ်းခံရကာ နှိပ်စက်ညှဉ်းပန်းမှုများဖြင့် စွပ်စွဲခံရသော ချီလီအာဏာရှင် ပီနိုရှေးကို တရားစွဲဆိုမှုနှင့် ၁၉၆၀ ခုနှစ်က အာဂျင်တီးနားတွင် ဖမ်းမိသည့် နာဇီ တစ်ဦးဖြစ်သော အဒေါ့ဖ်အိုက်ခမန်းကို အစွဲအစွဲလျှို့ဝှက်စွာပို့ဆောင်ခဲ့ပြီး နာဇီလူသတ်ပွဲများတွင် ပါဝင်ခဲ့သည့်အတွက် တရားစွဲဆိုခြင်းကဲ့သို့သောအမှုမျိုး ဖြစ်ပါသည်။

သတိထားအပ်သည်မှာ နိုင်ငံတကာဥပဒေများ၏ တရားစီရင်ရေး အဖွဲ့အစည်းများမှာ ပြည်တွင်းဥပဒေများကို တရားစီရင်သော အဖွဲ့အစည်းများနှင့် များစွာကွာခြားခြင်း ဖြစ်ပေသည်။ အကယ်၍ လူတစ်ဦးတစ်ယောက်သည် ပြည်တွင်းဥပဒေတစ်ခုခုကို ချိုးဖောက်လိုက်သည် ဆိုငြားအံ့။ ၎င်းကိုတရားရုံးသို့ ဖမ်းဆီးခေါ်ဆောင်ပြီး တရားစီရင်ပေတော့သည်။ နိုင်ငံတကာတရားရုံးများတွင်မူ စေတနာ့ဝန်ထမ်းအလျောက် ကိုယ့်သဘောနဲ့ကိုယ် ပါဝင်ရခြင်းဖြစ်ကာ တရားရုံးတစ်ရုံးက တရားရေးလုပ်ငန်းများသဘောအရ ထိုကိစ္စကို မဆောင်ရွက်မီ တရားရုံးဆုံးဖြတ်ချက်ကို လိုက်နာရန်အတွက် နိုင်ငံများကအရင် သဘောတူရသည်။ လူ့အခွင့်အရေး ဥပဒေများ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာစေရန်အတွက် တရားရုံးဆုံးဖြတ်ချက်များက အရေးပါသောကဏ္ဍတွင် ရှိပါသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် သဘောတူစာချုပ် treaty များ၏ ပြဋ္ဌာန်းချက်များကို ဘာသာပြန်ကောက်ယူရခြင်း၊ ထုံးတမ်းအစဉ်အလာများကို သတ်မှတ်တည်ရှိစေနိုင်ခြင်း၊ မည်သည့်အရာများက မဖြစ်မနေလိုက်နာရမည့် နိုင်ငံတကာဥပဒေများဟု ကြေညာနိုင်ခြင်း၊ နိုင်ငံများအကြား အငြင်းပွားမှုများကို ဖြေရှင်းနိုင်ခြင်းတို့ကို ဆောင်ရွက်နိုင်သောကြောင့် ဖြစ်သည်။

လူသိများထင်ရှားသော နိုင်ငံတကာဥပဒေပညာရှင်များ၏ နိုင်ငံတကာဥပဒေဆိုင်ရာ ရေးသားချက်များသည် နိုင်ငံတကာဥပဒေလာသည့် အရင်းအမြစ်များထဲမှ ကိုးကားမှုအနည်းဆုံး ဖြစ်ဖွယ်ရှိသည်။ နိုင်ငံတကာဥပဒေဆိုင်ရာ အရေးအသားများသည် ဥပဒေရေးရာကိစ္စရပ်များအတွက် လမ်းညွှန်ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ ဥပမာ - Maastricht လမ်းညွှန်ချက်များနှင့် Limburg စည်းမျဉ်းများသည် (အဆင့်ဆင့်တိုးတက်လာအောင် အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းဆိုသည့် အခန်းတွင် ကြည့်ရှုလေ့လာနိုင်မည့်) ICESCR အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ အခွင့်အရေး

ပဋိညာဉ်ကို လက်တွေ့အကောင်အထည်ဖော်ရာ၌ ပညာရှင်အမြင်များအဖြစ် ကိုးကားနိုင်ပါသည်။ အဆိုပါ ပညာရှင်အမြင်များဖြင့် မည်သည့်စီးပွားရေး၊ လူမှုရေး သို့မဟုတ် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများ ချိုးဖောက်ခံနေကြောင်းကို တရားရေးအဖွဲ့အစည်းများက ဆုံးဖြတ်ရာတွင် အကူအညီ ဖြစ်စေပါသည်။

နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေးဥပဒေများ ပေါ်ထွက်လာခြင်းသည် နိုင်ငံတကာဥပဒေ လောကကိုအပြောင်းအလဲများ ဖြစ်စေပါသည်။ ယခင်ကဆိုလျှင် နိုင်ငံတကာဥပဒေဆိုသည်မှာ နိုင်ငံများက တစ်ဦးကိုတစ်ဦးထားရှိသော စည်းမျဉ်းများဖြင့် အခြေခံအားဖြင့် စုဖွဲ့ထားခြင်းဖြစ်သည်။ သို့သော် လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ဥပဒေများက အချို့အရေးပါသော အချက်များကို ထပ်ဖြည့် ပေးခဲ့ပါသည်။ နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေး ဥပဒေကတစ်ဦး တစ်ယောက်ချင်းများကို နိုင်ငံတကာ ဥပဒေထဲ ထည့်ထားသည်။ သို့မှသာ ဥပဒေသည် နိုင်ငံများအတွက်သာမဟုတ်ဘဲ လူများအတွက် လည်း သက်ရောက်မည်ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ပြင် နိုင်ငံအသီးသီးသည် မိမိတို့၏ နယ်နိမိတ်အတွင်း မည်သို့ပြုမူနေသည်များကိုပါ စောင့်ကြည့်ထိန်းကွပ်နိုင်သည်။ လူ့အခွင့်အရေးဥပဒေများ မပေါ်ခင် ယခင်က တို့ထိရှိမရသောပြဿနာဖြစ်သည်။ နောက်ဆုံးတွင် နိုင်ငံများအတွက် စည်းမျဉ်းနှင့် စံနှုန်း အသစ်များကို စုစည်းသွတ်သွင်းခဲ့ပါသည်။ ဥပမာမှာ ခွဲခြားဆက်ဆံမှုကို တိုက်ဖျက်ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ လူတို့၏လိင်မှုရေးရာ သို့မဟုတ် လူမျိုးတစ်မျိုးမျိုးဖြစ်ခြင်းကိုအကြောင်းပြု၍ ခွဲခြားနှိမ်ချ ဆက်ဆံ ခြင်းများ ရှိပါကပြုလုပ်သူသည် နိုင်ငံအတွင်းရှိအစိုးရများ ကျင့်ကြံအပ်သည့် စံနှုန်းနှင့်လည်း ဆန့်ကျင် ဘက်ဖြစ်နေမည်တည်း။

ဆွေးနွေးခြင်းနှင့် အပြန်အလှန်ဝေဖန်ခြင်း

လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ စည်းမျဉ်းများကို မည်သူတို့က အဓိပ္ပာယ်ကောက်ယူ ဘာသာပြန်နေသနည်း။

အချို့သော လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အတိအကျအဓိပ္ပာယ်ကောက်ယူမှုများ အချေအတင်ငြင်းခုံမှု များအတွက် လမ်းဖွင့်ပေးထားသလိုရှိ၏။ တစ်ဖက်တွင် ဥပဒေစနစ်တစ်ရပ်၏ မျှော်မှန်းချက်မှာ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ သဘောတူညီမှု စာချုပ်များ treaties နှင့် နိုင်ငံတကာ ဥပဒေရေးရာလုပ်ငန်း ယန္တရားများဖြစ်သော နိုင်ငံတကာတရားခုံရုံး ICJ သို့မဟုတ် ကုလသမဂ္ဂ၏ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ် အဖွဲ့အစည်းများ (ယင်းအဖွဲ့များအကြောင်း အသေးစိတ်ကို အခန်း ၅ တွင် ဖော်ပြထားပါသည်) က အခွင့်အရေးဆိုင်ရာများကို အဓိပ္ပာယ်ကောက်ယူ ပြန်ဆိုနိုင်ရန်ဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ အစိုးရတစ်ရပ်ရပ်က လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်တင်ပြနိုင်ခွင့်ကို အဓိပ္ပာယ် ကောက်ယူသည် ဆိုပါစို့။ အများအားဖြင့် လက်တွေ့တွင် အစိုးရကသာလျှင်မည်သို့ သတ်မှတ်ပေး မည်ကို ဆုံးဖြတ်သည်။ လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်တင်ပြခြင်းဆိုင်ရာ စံနှုန်းများသည် အရှေ့တောင် အာရှနိုင်ငံများကြားတွင်ပင် အမျိုးမျိုးကွဲပြားနေရာ အထူးသဖြင့် နိုင်ငံရေးသဘောအရ ထုတ်ဖော် တင်ပြခွင့်များမှာ တစ်နိုင်ငံနှင့်တစ်နိုင်ငံ ခြားနားကြပါသည်။

မေးခွန်း။ ။လူ့အခွင့်အရေး၏အဓိပ္ပာယ်ကို ကောက်ယူပုံဖော်ရာတွင် မည်သူ့ကိုပို၍ လုပ်ပိုင်ခွင့် အာဏာ ပိုပေးရမည်နည်း။ အစိုးရလော သို့မဟုတ် နိုင်ငံတကာ အသိုင်းအဝိုင်းကိုလော။ အကယ်၍

အဓိပ္ပာယ်ကောက်ယူခြင်းကို အစိုးရများလက်ထဲသို့ ထည့်လိုက်သည်ရှိသော် ယဉ်ကျေးမှု၊ စီးပွားရေး စသည်တို့ကို အကြောင်းပြကာ ဆင်ခြေပေး ယဉ်ကျေးမှု၊ စီးပွားရေး စသည်တို့ကို အကြောင်းပြကာ ဆင်ခြေပေးကာ လူ့အခွင့်အရေးများပြည့်ဝစေရေး အကောင်အထည်ဖော်ရာ၌ စိတ်အားထက် သန်မှုနှင့် တာဝန်ယူမှု လျော့ကျနိုင်သည်။ တစ်ဖက်တွင်လည်း နိုင်ငံတကာစနစ်ကလာသည့် ကမ္ဘာလုံးခြုံ ဘာသာပြန် အဓိပ္ပာယ်ကောက်ယူမှုကလည်း နိုင်ငံချင်းမတူညီသည့်အခါ လူမှုရေး၊ ယဉ်ကျေးမှုနှင့် စီးပွားရေးမတူညီမှုများနှင့် အလိုက်သင့်အဆင်မပြေဖြစ်နိုင်သည်။ အဖွဲ့အစည်း တစ်ခုခုကို အဓိပ္ပာယ်ကောက်ယူခွင့် ပေးလိုက်မည်လော။ သို့မဟုတ် အစိုးရတစ်ရပ်၊ နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံနှင့် နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများကြား ထိန်းညှိနိုင်မည်လော။

၂.၃ နိုင်ငံတကာ လူ့အခွင့်အရေး စံနှုန်းများ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာခြင်း၏ နောက်ခံ အကြောင်းအရာများ

ကုလသမဂ္ဂမပေါ်ပေါက်ခင်က ပြည်သူတို့၏အခွင့်အရေးများသည် နိုင်ငံတော်၏လက်ထဲ တွင် ရှိနေသည်။ ဥပမာ - အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၊ ဆိုဗီယက်ပြည်ထောင်စု၊ ပြင်သစ်၊ ဘရာဇီးလ် နှင့် ဗြိတိန်တို့တွင် ပြည်သူတို့၏လူ့အခွင့်အရေးကို အကာအကွယ်ပေးရန်မှာ နိုင်ငံတော်၏တာဝန် ဖြစ်ခဲ့ကြသည်။ အခြေခံဥပဒေပါ အခွင့်အရေးများမှတစ်ဆင့် ကာကွယ်ဆောင်ရွက်ပေးခြင်းဖြစ်၏။ နိုင်ငံတကာအဆင့်တွင် အခွင့်အရေးအကာအကွယ်ပေးခြင်းအချို့ရှိပါသည်။ သို့သော် ပြည်တွင်း ဥပဒေများထက် ဖွံ့ဖြိုးမှု နည်းပေသည်။ ယနေ့ ရှိနေသည့် နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေး စံနှုန်းများ သည်ကား အချိန်နှင့်အမျှ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။

- ၁၈၀၀ အစောပိုင်းကာလများအတွင်းက ကျွန်ကူးသန်းရောင်းဝယ်ခြင်းနှင့် ကျွန်ပြုခြင်း ဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ်များ
- ၁၈၆၀ ကာလများက လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခဆိုင်ရာ ဂျီနီဗာညီလာခံနှင့် ဥပဒေများတွင် ပါဝင်သော လူသားချင်း စာနာမှုဆိုင်ရာ သတ်မှတ်ပြဋ္ဌာန်းချက်များ
- ဥရောပတွင် ပထမကမ္ဘာစစ် ပြီးသွားစဉ်က ငြိမ်းချမ်းရေးသဘောတူညီမှု စာချုပ်များတွင် ပါဝင်သည့် လူနည်းစု အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ ပြဋ္ဌာန်းချက်များ
- ၁၉၂၀တွင် ILO အခြေခံဥပဒေ ရေးသားစဉ်ကစတင်၍ ILO က မြှင့်တင်ခဲ့သော အလုပ် သမား အခွင့်အရေးများ

၁၉၄၅ ခုနှစ် ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အပြီးတွင် တည်ထောင်ခဲ့သော ကုလသမဂ္ဂ UN ၏ အစောဆုံး ရည်ရွယ်ချက်များထဲက တစ်ခုမှာ နိုင်ငံတကာ လူ့အခွင့်အရေးများအတွက် အခြေခံ တစ်ရပ်ကို ဖော်ဆောင်ရန်ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ ဖော်ဆောင်နိုင်ရန်အတွက် နိုင်ငံများ၏အခြေခံဥပဒေ များတွင် ရှိပြီးသား အခွင့်အရေးများနှင့် ဓလေ့ထုံးတမ်းများ၊ နိုင်ငံတကာသဘောတူစာချုပ်များတွင် ပါဝင်သော အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ စံနှုန်းများကို အသုံးပြုရပါသည်။

များကို နိဒါန်းတွင်ပင် အသားပေးဖော်ပြထားပြီး ကုလသမဂ္ဂ၏ ရည်ရွယ်ချက်တစ်ခုအဖြစ် ပထမဆုံး စာပိုဒ်များတွင်ပင် ထပ်တွေ့ရပါသည်။ စာပိုဒ် ၅၅ နှင့် ၅၆ တို့တွင်လည်း လူမှုရေးနှင့် စီးပွားရေး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေရန်အတွက် နိုင်ငံများအနေဖြင့် လူ့အခွင့်အရေးကို လေးစားလိုက်နာကြရမည်ဟု ပဋိညာဉ်စာတမ်းက ဖော်ပြထားပြန်ပါသည်။ အပိုဒ် ၅၅ တွင် အဖွဲ့ဝင်များအနေဖြင့် လူ့အခွင့်အရေး နှင့် အခြေခံလွတ်လပ်ခွင့်များကို ကမ္ဘာလုံးခြုံလေးစား လိုက်နာမှုအားမြှင့်တင်ပါရန် တိုက်တွန်းထား သေးသည်။ အပိုဒ် ၅၆ တွင် တိုင်းပြည်များအနေဖြင့် အဆိုပါရည်မှန်းချက်များ အောင်မြင်ရန်အလို့ငှာ ကုလသမဂ္ဂနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ပါရန်လည်း တိုက်တွန်းထားသည်။ လူ့အခွင့်အရေးကိစ္စသည် ရိုးရှင်းသော ပြည်တွင်းရေးတစ်ရပ် မဟုတ်တော့ခြင်းကြောင့် ကုလသမဂ္ဂသည် လူ့အခွင့်အရေးများကို မြှင့်တင်ခြင်းနှင့်ကာကွယ်ခြင်းတို့အား နိုင်ငံတကာတာဝန်ဖြစ်အောင် လုပ်ဆောင်ထားပါသည်။

၂.၃.၁ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေး ကြေညာစာတမ်း (UDHR)

UN Charter တွင် လူ့အခွင့်အရေးများကို အသေးစိတ်အတိအကျ အဓိပ္ပာယ် မသတ်မှတ် ထားသော်ငြား၊ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေးကြေညာစာတမ်း UDHR ကို အကြမ်းရေးသား နိုင်ရန်အတွက် ကော်မရှင်ကို ခန့်အပ်ခဲ့ပါသည်။ အဆိုပါ အကြမ်းရေးသားရန်အတွက် အယ်လီနာ ရုစဗွဲ ဦးဆောင်သော ကော်မရှင်က စာတမ်းများကို ၂ နှစ်ကြာ မူကြမ်းရေးခဲ့ကာ နောက်ပိုင်းတွင် UDHR ဟူ၍ ဖြစ်လာပေသည်။ မူကြမ်းရေးသူများကို ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများက လူ့အခွင့် အရေးကော်မရှင်သို့ အမည်စာရင်း တင်သွင်းခန့်အပ်ကြသည်။ နိုင်ငံတော်အဆင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေများ၊ ဥပဒေများ၊ ကြေညာစာတမ်းများ၊ ဘာသာရေးနှင့် ဒဿနပိုင်းဆိုင်ရာ မှတ်ချက်များ၊ ကမ္ဘာအနှံ့မှကျွမ်းကျင်ပညာရှင်များ၏ ပါဝင်ထည့်သွင်းမှုများအားဖြင့် အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အချက် အလက်များကို ရှေးဦးစွာစုစည်းရပါသည်။ ထိုစုစည်းချက်များကို ဆွေးနွေးကြပြီး လူ့အခွင့်အရေး ကော်မရှင်မှ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံ ၁၅ နိုင်ငံက မူသစ်ဖြင့် ဖော်ပြကြသည်။ ၁၉၄၈ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလ ၁၀ ရက်နေ့တွင် ကုလသမဂ္ဂအထွေထွေညီလာခံက UDHR ကို လက်ခံသတ်မှတ်ခဲ့ကာ ထိုနေ့ကို လူ့အခွင့် အရေးနေ့အဖြစ် သတ်မှတ်ခဲ့ပါသည်။ နောက်ဆုံးစာတမ်းသည် လူ့အခွင့်အရေးအပေါ် အနောက် ကမ္ဘာ၏အမြင်ပေလော သို့မဟုတ် ခေါင်းစဉ်တွင်ပါသည့်အတိုင်း ကမ္ဘာလုံးခြုံသည့် သဘောပေလော ဆိုသည့် ငြင်းခုံစရာများလည်း ရှိပါသည်။ ထိုအကြောင်းအရာများကို အခန်း ၃ တွင် ဖော်ပြထား ပါမည်။ လက်ရှိပြုလုပ်ထားသော သုတေသနအရ အနောက်အုပ်စုဝင်မဟုတ်သော တရုတ်၊ ဆိုဗီယက်ပြည်ထောင်စု၊ လက်ဘနွန်၊ ဖိလစ်ပိုင်နှင့် အာရပ်နိုင်ငံများက အဖွဲ့ဝင်များက လိုလားချက် များ သိသိသာသာပင် ထည့်သွင်းခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်ဟု တွေ့ရှိရသည်။ သို့သော် ထိုနိုင်ငံများက ထည့် သွင်းခဲ့သော လူ့အခွင့်အရေးသတ်မှတ်ချက်များသည် အနောက်ကိုကိုယ်စားပြုသည့် အမြင်များလော၊ အနောက်ကို မြစ်ဖြားမခံထားသော အမြင်များလော ဟူသည့်အချက်မှာကား အငြင်းပွားစရာ ဖြစ်နေမြဲရှိပါသည်။

ကုလသမဂ္ဂအထွေထွေ ညီလာခံသို့ တင်သွင်းထားသော အပိုဒ် ၃၀ ပါဝင်သည့် နောက်ဆုံး ကြေညာစာတမ်းသည်ကား ယနေ့ခေတ်လူ့အခွင့်အရေး၏ ကျောရိုးဖြစ်ပါသည်။ သို့သော် အဆိုပါ ကြေညာစာတမ်းသည် သဘောတူစာချုပ်ကဲ့သို့ နိုင်ငံများကို ဥပဒေအရ စည်းကြပ်ချည်နှောင်ထား သည်တော့ မဟုတ်ပေ။ (ကြေညာစာတမ်းသည် သဘောတူစာချုပ်နှင့်ညီမျှသော အာနိသင်နှင့်

အဆင့် အတန်းရှိသည်ဟု အတော်များများကလည်း ငြင်းခုံထားကြသည်။) သို့ဖြင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေးအဖြစ် နိုင်ငံအများက သတ်မှတ်ကိုသတ်မှတ်ရမည့် ကမ္ဘာလုံးခြုံ လက်ခံသော အခွင့်အရေးများစာရင်းကို UDHR ကို လက်ခံကျင့်သုံးခြင်းဖြင့် ကုလသမဂ္ဂတွင် မိတ်ဆက်ခဲ့ပါသည်။

ဆွေးနွေးခြင်းနှင့် အပြန်အလှန်ဝေဖန်ခြင်း

UDHR ၏ ဥပဒေအရ ရပ်တည်မှုအခြေအနေ

UDHR ၏ ဥပဒေအဆင့်အတန်းနှင့်ပတ်သက်၍ ဆွေးနွေးငြင်းခုံမှုများစွာ ဖြစ်ခဲ့ပါသည်။ ယေဘုယျ အားဖြင့် အထွေထွေညီလာခံက ကြေညာလိုက်သည့် UDHR သည် နိုင်ငံများအားဥပဒေအရ လိုက်ကို လိုက်နာရမည့် တာဝန်များကို ဖန်တီးပေးမထားပေ။ UDHR ကိုဖြစ်စေ၊ ယင်း၏ အစိတ်အပိုင်းများ ထဲမှ တစ်ခုခုကိုဖြစ်စေ ဥပဒေအရစည်းကြပ် သတ်မှတ်ပေးထားရမည်ဟု အများက ယူဆထားကြ သည်။ ICCPR နှင့် ICESCR တို့ ကဲ့သို့သော UDHR မှ လာသော သဘောတူစာချုပ်များကို တိုင်းပြည်အတော်များများက ပြည်တွင်းဥပဒေပြုခဲ့ကြသည်ဖြစ်ရာ UDHR ၏ ဥပဒေအရ ရပ်တည် နိုင်မှု အခြေအနေက ဆက်စပ်မှု နည်းပါးလာခဲ့သည်။ သို့သော် ICCPR ကိုရော ICESCR တို့ကိုပါ ပြည်တွင်းဥပဒေ မပြုထားသော အခြေအနေများလည်း ရှိပါသည်။ ဥပမာ - စင်ကာပူ၊ မလေးရှား နှင့် မြန်မာတို့ ဖြစ်ကြသည်။ ထိုအခါ UDHR အနေနှင့် ဥပဒေအရ ရပ်တည်နိုင်မှုဆိုင်ရာ ဆွေးနွေး ငြင်းခုံမှု များက အရေးပါလာပါပေသည်။ အချုပ်အားဖြင့်ဆိုရသော် အောက်ပါတို့မှာ ဥပဒေအရ ရပ်တည်နိုင်မှု အခြေအနေနှင့်ပတ်သက်သည့် အဓိကအရေးကိစ္စများနှင့် စကားစစ်ထိုးငြင်းခုံမှုများ ဖြစ်ကြပါသည်။

(၁) ဥပဒေအရ စည်းကြပ်ထားခြင်း။ ။ ကုလသမဂ္ဂသို့ ဝင်ရောက်ထားပြီး ကုလသမဂ္ဂကြေညာချက် ကို ပြည်တွင်းဥပဒေအဖြစ် သတ်မှတ်လက်ခံထားသော နိုင်ငံများသည် လူ့အခွင့်အရေးကို အကာအကွယ်ပေးရမည်ဖြစ်ပြီး UDHR ကိုလည်း ကုလသမဂ္ဂ၏ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အဓိပ္ပာယ်သတ်မှတ်ချက်အဖြစ် သဘောတူကြသည်။ ထို့ကြောင့် ကုလသမဂ္ဂပဋိညာဉ်စာတမ်း ကို လက်ခံသဘောတူညီခြင်းဖြင့် နိုင်ငံအများသည် UDHR ကိုလည်း လက်ခံရန်သဘောတူရာ ရောက်ပါသည်။

(၂) ဥပဒေအရ စည်းကြပ်ထားခြင်း။ ။ ကုလသမဂ္ဂအတွင်းရှိ လုပ်ငန်းအစီအမံယန္တရားများစွာ အရ နိုင်ငံများအနေနှင့် UDHR ကို လေးစားရန်လိုအပ်သည်။ ဥပမာ - ပုံမှန်ပြန်လည်သုံးသပ် ခြင်း (Periodic Review) လုပ်ငန်းစဉ်ကို ဆောင်ရွက်သောအခါ လူ့အခွင့်အရေးများအပေါ် အဆိုပါနိုင်ငံများက မည်ရွေးမည်မျှ အားထုတ်လုပ်ဆောင်သည်ကို ထည့်သွင်းသုံးသပ်ပါသည်။ (အခန်း ၅ တွင် ထိုအကြောင်းကို ဆွေးနွေးထားပါသည်)

(၃) တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအားဖြင့် ဥပဒေအရ စည်းကြပ်ထားခြင်း။ ။ အချို့သော နိုင်ငံများသည် UDHR ကို ဥပဒေအဖြစ် အသိအမှတ်ပြုကြသည်။ ဥပမာ - ၁၉၅၂ ကဲ့သို့ အစောပိုင်းကာလ

များက ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံတွင် UDHR ကို ဖြတ်ထုံးများတွင် အသုံးပြုပါသည်။

(၄) တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအားဖြင့် ဥပဒေအရ စည်းကြပ်ထားခြင်း။ ။UDHR ထဲရှိ အချို့ဥပဒေ များမှာ ထုံးတမ်းစေလွှတ်အရ လိုက်နာအပ်သောဥပဒေများဖြစ်ကာ၊ အချို့မှာကား ခြွင်းချက်မရှိ လိုက်နာရမည့် Mu cogens များ ဖြစ်ကြပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ကျွန်ုပ်ပြုခြင်း၊ နှိပ်စက်ခံရခြင်းမှ လွတ်မြောက်ပိုင်ခွင့်နှင့် ဘာသာတရားတစ်ခုကို လွတ်လပ်စွာကိုးကွယ်ပိုင်ခွင့်တို့ကို UDHR ကို လက်ခံသည်ဖြစ်စေ လက်မခံသည်ဖြစ်စေ ဥပဒေအရအကာအကွယ်ပေးရမည်။ UDHR ၏ အပိုဒ်အားလုံးသည် ဥပဒေတွင်ပါဝင်ပြီး မဟုတ်သော်လည်း အစိတ်အပိုင်းအချို့မှာ ဥပဒေ များတွင် ပါဝင်ကြသည်ဟု ဆိုရမည်။

(၅) ဥပဒေအရ စည်းကြပ်ထားမှု မရှိခြင်း။ ။နိုင်ငံအားလုံးက UDHR ကို သဘောတူပြီး လက်မှတ် ရေးထိုးထားခြင်း၊ ပြည်တွင်းဥပဒေပြုထားခြင်းမဟုတ်ပေ။ ထိုသို့ရေးထိုးရမည်ဆိုလျှင်လည်း သဘောတူညီမှု စာချုပ်များ၏သဘာဝအရ အတိုင်းတိုင်းအပြည်ပြည်က စေတနာအလျောက် ပါဝင်ကြရခြင်း သဘောနှင့်ပိုရောခံဖြစ်နေမည်သာဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် UDHR ထဲရှိ အပိုဒ်များ တွင် ပါဝင်သောလူ့ အခွင့်အရေးများမှာ ဥပဒေအဖြစ်အသွင်ပြောင်းပြီး ပြဋ္ဌာန်းနိုင်လောက် အောင် ရှင်းလင်းစွာ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုထားခြင်းမရှိပေ။ သို့ဖြစ်ရာ နိုင်ငံများသည်အခွင့်အရေး တစ်ရပ်ကို ဥပဒေအဖြစ် ပြဋ္ဌာန်းရန်အတွက်ဆိုလျှင် သက်ဆိုင်ရာသဘောတူညီမှုဆိုင်ရာ စာချုပ်များကို သီးခြား ရည်ညွှန်းရပေသည်။

ပထမဦးဆုံး လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာစာတမ်းအဖြစ် လူ့အခွင့်အရေးဥပဒေရေးရာတွင် UDHR က အရေးပါရခြင်းမှာ အကြောင်းရင်းများစွာရှိပါသည်။ ယခင်က လူ့အခွင့်အရေးဟုဆိုလျှင် တစ်နိုင်ငံချင်းစီအဆင့်တွင် သာတည်ရှိခဲ့သော်လည်း UDHR ကမူ ပထမဆုံးသော ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ ကြေညာစာတမ်းတစ်ခု ဖြစ်ပေသည်။ ကုလသမဂ္ဂလက်အောက် နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝိုင်း၏ အစိတ် အပိုင်းတစ်ရပ်အဖြစ် ရပ်တည်လိုပါက နိုင်ငံတိုင်းကသဘောတူညီကြရသည့် အခြေခံလူ့အခွင့်အရေး များကိုလည်း UDHR က အသေးစိတ်ဖော်ပြထားပါသည်။ ဒုတိယအကြောင်းရင်းကမူ UDHR ၏ ကျယ်ပြန့်မှုဟု ဆိုရပေမည်။ ယခင်ကမူ လူ့အခွင့်အရေးများသည် ကျွန်ုပ်ပြုမှုကိုဆန့်ကျင်ခြင်း သို့မဟုတ် လူနည်းစုအခွင့်အရေးကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ခြင်းစသည်ဖြင့် သီးသန့်အခွင့်အရေးတစ်မျိုး အတွက် သာ ဥပဒေစာရွက်စာတမ်းအားဖြင့် ရှိပေသည်။ နောက်ဆုံးအကြောင်းရင်းမှာကား UDHR သည် လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာ ဥပဒေစံနှုန်းတစ်ရပ် ပေါ်ထွန်းရေးအတွက် လှုပ်ရှားမှုတစ်ရပ် ဖြစ်စေခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ UDHR သည် စံနှုန်းများကိုသတ်မှတ်ရာတွင် ပထမဆုံးခြေလှမ်းတစ်ရပ် ဖြစ်လာလိမ့်မည်ဟု မျှော်မှန်းခဲ့ကြပြီး ထိုမှတစ်ဆင့် နိုင်ငံတကာသဘောတူညီမှုစာချုပ်အဖြစ် ဦးတည် သွားကာ နောက်ဆုံးတစ်နေ့တွင် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေးကို စောင့်ကြည့်အကဲဖြတ်သော အဖွဲ့အစည်းများ ပေါ်ထွန်းလာစေရန်ဖြစ်သည်။ အဆိုပါ မဟာဗျူဟာတွင် အဆင့်သုံးဆင့် အစီအစဉ် ပါရှိပါသည်။ ပထမအဆင့်တွင် စည်းနှောင်ထားခြင်းမရှိသော ကြေညာစာတမ်းတစ်ရပ်ကို ပြုလုပ်ခဲ့ ကာ ဥပဒေကြောင်းအရ တာဝန်ရှိခြင်းလည်း မပါဝင်သေးသဖြင့် နိုင်ငံများကို လူ့အခွင့်အရေး ထိန်းသိမ်း စောင့်ရှောက်ခြင်းလုပ်ငန်းအပေါ် ရွံ့သွားရလောက်အောင်လည်း သက်ရောက်မှု မပြင်းသေးပေ။ ဒုတိယအဆင့်တွင် ဥပဒေအရစည်းကြပ်မည့် ညီလာခံတစ်ရပ် ပြုလုပ်ရန်ဖြစ်သည်။

နောက်ဆုံးအဆင့်မှာ အဆိုပါလူ့အခွင့်အရေးများကို အကာအကွယ်ပေးမည့် လုပ်ငန်းယန္တရားများကို ဖန်တီးရန်ဖြစ်သည်။ UDHR သည် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ စာချုပ်စာတမ်း၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ရပ်အဖြစ် ယူဆနိုင်ပါသည်။ International Bill of Human Rights အပြည်ပြည် ဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေးများစာချုပ်စာတမ်းဆိုသည်မှာ အဓိကလူ့အခွင့်အရေး စာချုပ်စာတမ်းများ ဖြစ်ကြကုန်သော UDHR , ICCPR နှင့် ICESCR တို့ကို ရည်ညွှန်းသည့် အခေါ်အဝေါ်တစ်ခုဖြစ်ပါ သည်။

UDHR ကို လေ့လာစေ့ငုကြည့်သည့်အခါ လူ့အခွင့်အရေးများကို မည်သို့အမျိုးအစားခွဲကာ ရှေ့နောက် စီစဉ်ထားသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ အခန်း ၁၊ ၄ တွင် ရှင်းပြထားသည့်အတိုင်း လူ့အခွင့် အရေးများနှင့် လွတ်လပ်ခွင့်များကို UDHR တွင် စီစဉ်ထားပုံမှာ အခြေခံအခွင့်အရေးများ၊ နိုင်ငံသား နှင့် နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများမှသည် စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ အခွင့် အရေးများအထိ ပါဝင်သည်။ အဆိုပါအခွင့်အရေးများကို မည်သို့နားလည်ရမည်ကို ရှင်းပြထားသည့် အရေးကြီးသောအပိုင်းများကို ကြေညာစာတမ်း၏ နိဒါန်းတွင်ဖော်ပြထားပါသည်။ အဆိုပါနိဒါန်း တွင်ပင် UDHR ၏ ရည်ရွယ်ချက်နှင့် လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှုများကို ဖော်ပြထားသည်။ ယေဘုယျ အားဖြင့် နိဒါန်း၏ ရည်ရွယ်ချက်မှာမူကြမ်းရေးဆွဲခြင်း၏ နောက်ခံအကြောင်းအရာများနှင့် အဆိုပါ ကြေညာစာတမ်း မည်သည့်အတွက်ကြောင့် လိုအပ်ရသနည်းဆိုသည်ကို ရှင်းပြရန်ဖြစ်သည်။ ထို့နောက်တွင် ပါဝင်သော အစိတ်အပိုင်းများနှင့် ရည်ရွယ်ချက်များ ကိုလည်း ရှင်းလင်းဖော်ပြထား ပါသည်။ စာချုပ်စာတမ်းတစ်ခုနှင့်ပတ်သက်နေသည့် နိုင်ငံတကာဥပဒေများကို ဆက်စပ်ပြရန်အတွက် လည်း UDHR နိဒါန်းကိုအသုံးပြုနိုင်သည်။ အခန်းတစ်တွင် ရှင်းပြခဲ့သည့် လူ့ဂုဏ်သိက္ခာ၊ တန်းတူ ညီမျှမှုနှင့် တစ်စုံတစ်ဦးက ဖယ်ရှားခြင်းမပြုနိုင်သော လူ့အခွင့်အရေးသဘောတရားများစွာကိုလည်း UDHR ၏ နိဒါန်း၌ အသေးစိတ်ဖော်ပြထားပါသည်။ ထို့ပြင် လူသားမျိုးနွယ်၏ အသိစိတ်ကို မှိုင်းတိုက်ခဲ့သော ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်မှုများစွာဖြစ်ပွားခဲ့သည့် ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အတွင်း တွေ့ကြုံ ခဲ့ရသော အနိဋ္ဌာရုံများကို ပြန်လည်တုံ့ပြန်ရန် UDHR ကိုလိုအပ်ပါသည်။ ထိုနိဒါန်းတွင် ကုလသမဂ္ဂ ပဋိညာဉ်စာတမ်းကို ကိုးကားထားသော ဥပဒေကြောင်းနောက်ခံအခြေအနေနှင့် လူ့အခွင့်အရေး လေးစားလိုက်နာမှုမြှင့်တင်ရေးတွင်ပါဝင်သော ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့ဝင်များ၏ အခန်းကဏ္ဍကိုလည်း ဖော်ပြထားပါသည်။

လူ့အခွင့်အရေး သဘောတူညီမှု စာချုပ်တစ်ခု၏ ဦးတည်ချက်နှင့်ရည်ရွယ်ချက်

နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံက သဘောတူစာချုပ်တစ်ခုကို သဘောတူသည့်အခါ အဆိုပါစာချုပ်ပါဦးတည်ချက်များ၊ စာချုပ်၏ရည်ရွယ်ချက်များနှင့် ဆန့်ကျင်ဘက်ကိုမပြုရပေ။ ယင်းသဘောတူညီချက်ပါ ဦးတည်ချက်များ၊ ရည်ရွယ်ချက်များနှင့် ဆန့်ကျင်လျက် ဘာသာပြန်ကော်လျခြင်းလည်း မပြုရပေ။ ဥပမာနိုင်ငံတစ်နိုင်ငံသည် ၎င်း၏နယ်နိမိတ်အတွင်း တလေးသူငယ်အခွင့်အရေးများကို အသေအချာကာကွယ်ထားနိုင်စေရန် အတွက် တလေးငယ်များကို မိမိတို့ တရားစီရင်ပိုင်ခွင့် နယ်နိမိတ်အပြင်ဘက်သို့မပို့ရပေ။ တလေးများကိုနှင်နှင်ခြင်း မပြုရဟု သဘောတူစာချုပ်တွင် မပါဝင်သော်လည်း ထိုလုပ်ဆောင်ချက်သည် တလေးအခွင့်အရေးများကို လေးစားရန် ရေးသားထားသည့် တလေးအခွင့်အရေးစာချုပ်၏ ဦးတည်ချက်၊ ရည်ရွယ်ချက်များနှင့် သွေဖယ်လျက် ရှိပေသည်။

UDHR တွင်ပါဝင်သော အခွင့်အရေးများ

- အပိုဒ် ၁ လူတိုင်းညီမျှစွာ မွေးဖွားလာကြခြင်း
- အပိုဒ် ၂ ခွဲခြားနှိမ်ချဆက်ဆံခံရခြင်းမှလွတ်မြောက်ခွင့်
- အပိုဒ် ၃ အသက်ရှင်သန်ခွင့်၊ လွတ်လပ်ခွင့်၊ တစ်ကိုယ်ရေလုံခြုံမှု
- အပိုဒ် ၄ ကျွန်ုပ်တို့ခံရခြင်းမှလွတ်မြောက်ခွင့်။
- အပိုဒ် ၅ နှိပ်စက်ညှဉ်းပန်းခြင်း၊ လူမဆန်စွာပြုမူခြင်းမှ လွတ်မြောက်ပိုင်ခွင့်။
- အပိုဒ် ၆ ဥပဒေ၏ ရှေ့မှောက်တွင် လူသားတစ်ဦးအဖြစ် အသိအမှတ်ပြုခံရပိုင်ခွင့်။
- အပိုဒ် ၇ ဥပဒေ၏ ရှေ့မှောက်တွင် တန်းတူညီမျှရှိခွင့်။
- အပိုဒ် ၈ မိမိ၏နစ်နာမှုများကို အရည်အချင်းရှိ ကျွမ်းကျင်စစ်မှန်သော တရားရုံးဖြင့် ပြန်လည်ရယူခွင့်။
- အပိုဒ် ၉ ထင်တိုင်းကြိုကာ ဖမ်းဆီးချုပ်နှောင်ခြင်း၊ နယ်နှင်ခြင်းတို့မှ လွတ်မြောက်ပိုင်ခွင့်။
- အပိုဒ် ၁၀ မျှတပြီး အများပြည်သူ သိရှိလေ့လာနိုင်သော ကြားနာမှုကို ရပိုင်ခွင့်
- အပိုဒ် ၁၁ အပြစ်ရှိကြောင်း သက်သေမပြနိုင်သေးသမျှ အပြစ်မရှိသူဟု သတ်မှတ်ခံရပိုင်ခွင့်။
- အပိုဒ် ၁၂ ပုဂ္ဂိုလ်ရေးလျှို့ဝှက်မှု သို့မဟုတ် ဂုဏ်သတင်းကို ဝင်ရောက်စွက်ဖက်နှောင့်ယှက်ခြင်းမှ ကင်းလွတ်ပိုင်ခွင့်။
- အပိုဒ် ၁၃ လွတ်လပ်စွာ သွားလာလှုပ်ရှားပိုင်ခွင့်။
- အပိုဒ် ၁၄ ခိုလှုံအန္တရာယ်ကင်းရာ နေရာရပိုင်ခွင့်။
- အပိုဒ် ၁၅ နိုင်ငံသားဖြစ်ပိုင်ခွင့်နှင့် လွတ်လပ်စွာပြောင်းလဲပိုင်ခွင့်။
- အပိုဒ် ၁၆ လက်ထပ်ထိန်းမြားပိုင်ခွင့်နှင့် မိသားစုတည်ထောင်ပိုင်ခွင့်။
- အပိုဒ် ၁၇ ကိုယ်ပိုင်ပစ္စည်းဥစ္စာ ပိုင်ဆိုင်ပိုင်ခွင့်။
- အပိုဒ် ၁၈ လွတ်လပ်စွာ ယုံကြည်ကိုးကွယ်ပိုင်ခွင့်။
- အပိုဒ် ၁၉ လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်တင်ပြခြင်းနှင့် သတင်းအချက်အလက်ဆိုင်ရာ အခွင့်အရေး။
- အပိုဒ် ၂၀ ငြိမ်းချမ်းစွာ စုဝေးခြင်းနှင့် သင်းပင်းဖွဲ့စည်းပိုင်ခွင့်။
- အပိုဒ် ၂၁ အစိုးရအတွင်းနှင့် လွတ်လပ်သော ရွေးကောက်ပွဲများတွင် ပါဝင်ပိုင်ခွင့်။
- အပိုဒ် ၂၂ လူမှုဖူလုံရေးကိုရရှိပိုင်ခွင့်။
- အပိုဒ် ၂၃ အလုပ်လုပ်ပိုင်ခွင့်နှင့် အလုပ်သမားသမဂ္ဂများသို့ ဝင်ရောက်ပိုင်ခွင့်။
- အပိုဒ် ၂၄ အပန်းဖြေအနားယူပိုင်ခွင့်။
- အပိုဒ် ၂၅ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု၊ အစားအစာ၊ နေအိမ် စသည်တို့အပါအဝင် ပြည့်စုံလုံလောက်သော လူနေမှုအဆင့်အတန်း ရပိုင်ခွင့်။
- အပိုဒ် ၂၆ ပညာသင်ကြားပိုင်ခွင့်။
- အပိုဒ် ၂၇ ရပ်ရွာတစ်ခု၏ ယဉ်ကျေးမှုအသိုက်အမြိုတွင် ပါဝင်လှုပ်ရှားပိုင်ခွင့်။
- အပိုဒ် ၂၈ လူ့အခွင့်အရေးများကို အကာအကွယ်ပေးထားသော ကမ္ဘာကြီးတွင် နေထိုင်ပိုင်ခွင့်။
- အပိုဒ် ၂၉ လွတ်လပ်ပြီး ပြည့်ဝစွာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် မရှိမဖြစ် ရပ်ရွာရေး တာဝန်များ။
- အပိုဒ် ၃၀ တခြားသူများကို နှောင့်ယှက်ထိပါးရန်အတွက် လူ့အခွင့်အရေးများကို အသုံးမပြုရန် တာဝန်။

၂.၄ စာချုပ်များကို ဖန်တီးခြင်း။ ။ ခြုံငုံသုံးသပ်ခြင်း

စာချုပ်များသည် နိုင်ငံတကာ ဥပဒေအောက်တွင် နိုင်ငံများအား ဥပဒေအရ စည်းကြပ်ထားသောတာဝန်များ ရှိစေပါသည်။ အဆိုပါတာဝန်များကိုလည်း နိုင်ငံများကပင် ဆုံးဖြတ်ပြဋ္ဌာန်းထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ်တစ်ရပ် မည်သို့ပေါ်ပေါက်လာပါသနည်း။ ပထမအဆင့်မှာ ချဉ်းကပ်စည်းရုံး တိုက်တွန်းခြင်း lobbying လုပ်ငန်းစဉ်ဖြစ်ကာ စိတ်ဝင်စားသော အစုအဖွဲ့များဖြစ်သည့်နိုင်ငံများ၊ နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများနှင့် အရပ်ဘက် လူ့အဖွဲ့အစည်းများ စုစည်းကာ စီစဉ်ကြပြီး အခွင့်အရေး အချို့အတွက် ချဉ်းကပ်စည်းရုံးကြပါသည်။ ဥပမာပြရလျှင် ကလေးများ၏ လူ့အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ်ကို မိတ်ဆက်မိတွင် အဆိုပါအယူအဆကို လက်ခံကြသော နိုင်ငံအတော်များများသည် Save the Children နှင့် Unicef တို့ကဲ့သို့ အဖွဲ့အစည်းများနှင့်အတူ လက်တွဲ၍ ကျယ်ပြန့်စွာ ထောက်ခံမှုရရှိစေရန်အတွက် လိုက်လံချဉ်းကပ် စည်းရုံးရပါသည်။ သဘောတူညီမှုစာချုပ်တစ်ခု ဖန်တီးရန်အတွက် ကုလသမဂ္ဂက သဘောတူညီမှုအခါ နောက်တစ်ဆင့်အတွက် ရှေ့ဆက်နိုင်ပြီဖြစ်သည်။ ထို့နောက် သဘောတူညီမှုစာချုပ်တွင်မည်သည့် အခွင့်အရေးများ ပါဝင်သင့်သည်၊ ထိုအခွင့်အရေးများ သို့မဟုတ် စံနှုန်းများကို မည်သို့မည်ပုံအဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုကြမည် စသည်တို့ကို ဆုံးဖြတ်ရသည့် လုပ်ငန်းစဉ် စတင်ရပါသည်။ ထို့နောက်မှသာ မူကြမ်းရေးသားသည့်လုပ်ငန်းစဉ် အမှန်တကယ်စတင်ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့အစည်းများက သဘောတူညီမှုစာချုပ်များနှင့်ပတ်သက်၍ မည်သို့မူကြမ်းရေးဆွဲသနည်း ဆိုသည်က သဘောတူစာချုပ် treaty အမျိုးအစားနှင့် မည်သည့်အဖွဲ့အစည်းများ ပါဝင်သနည်းဆိုသည့် အချက်အပေါ် မူတည်ပါသည်။

ယခုအခါ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ်များကို လူ့အခွင့်အရေးကောင်စီ Human Rights Council (ယခင်က လူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင် - Human Rights Commission ဟု ခေါ်ဆိုပါသည်)က ဆောင်ရွက်ရသည်။ အဆိုပါကောင်စီသည် ကုလသမဂ္ဂ အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုပင် ဖြစ်ကာ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာအရေးကိစ္စများကို စီမံခန့်ခွဲရသည်။ လုပ်ငန်းအဖွဲ့ဟု ယေဘုယျ ခေါ်ဆိုသော အဖွဲ့တစ်ဖွဲ့ကို ကောင်စီက ဖွဲ့စည်းပေးသည်။ အဆိုပါလုပ်ငန်းအဖွဲ့တွင် နိုင်ငံများမှ ကိုယ်စားလှယ်များနှင့် ကုလသမဂ္ဂမှ နိုင်ငံတကာ ဥပဒေပညာရှင်များ (များသောအားဖြင့် အဆိုပါ ဥပဒေပညာရှင်များသည် ILC ဟုခေါ်သည့် နိုင်ငံတကာဥပဒေကော်မရှင်မှ ဖြစ်ကြပါသည်) ပါဝင်ကာ သဘောတူစာချုပ်ကို ရေးသားကြသည်။ သဘောတူစာချုပ်ကို မူကြမ်းရေးဆွဲရာတွင် NGOs များကဲ့သို့ အစိုးရမဟုတ်သည့်ပါဝင်သူများဘက်မှ ထည့်သွင်းလိုသည်များကိုလည်း နောက်ပိုင်းတွင် ပိုမိုပါဝင်ခွင့်ပြုလာခဲ့ပါသည်။ စာချုပ်မူကြမ်းတစ်ခုဖြစ်လာရန် အဆင့်များစွာကို ဖြတ်သန်းရပါသည်။ ပထမအဆင့်မှာ နိုင်ငံများက ဤစာချုပ်ကိုထောက်ခံသည်ဆိုသော ကြေညာချက် သို့မဟုတ် အကြံပြုချက်တစ်ရပ် ဖြစ်ကောင်းဖြစ်နိုင်သည်။ လုံလောက်သောထောက်ခံမှု ရရှိခဲ့ပါလျှင် သဘောတူစာချုပ်တစ်ရပ်ဖြစ်လာစေရန် အဆိုပါစာတမ်းကိုမူကြမ်း တစ်ဖန်ပြန်လည်ရေးဆွဲရသည်။ ထိုသို့ စာရွက်စာတမ်းများပြုစုရာတွင် နိုင်ငံများအနေဖြင့် ပါဝင်ဆောင်ရွက်လျှင် ကောင်းပါသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် သဘောတူစာချုပ်ဖြစ်လာသည့်အချိန်တွင် ၎င်းတို့သည်လည်း စာချုပ်အဖွဲ့ဝင် နိုင်ငံများအဖြစ် ပါဝင်လိုက်နာကြရမည်ဖြစ်သောကြောင့်ပင် ဖြစ်သည်။ သဘောတူစာချုပ်အားလုံးမှာ ကုလသမဂ္ဂက တစ်ဆင့်သွားသည်တော့ မဟုတ်ကြောင်း သိစေအပ်သည်။ လူ့ကိုယ်စီစီစေသော

မြေမြုပ်မိုင်းထောင်မှုကို တားမြစ်သည့် အော့ဝါ သဘောတူစာချုပ်အပါအဝင် အချို့သော သဘောတူ စာချုပ်များမှာ ကုလသမဂ္ဂစနစ်ကို ရှောင်ရှားလုပ်ဆောင်ခဲ့ကြသည်။ လက်နက်ကြီးများကို ထုတ်လုပ် နေသော နိုင်ငံကြီးများက မူကြမ်းရေးဆွဲသောလုပ်ငန်းစဉ်ကို ဝင်ရောက်ရပ်တန့်ခြင်း သို့မဟုတ် နှောင့်နှေးအောင်ပြုလုပ်ခြင်းတို့ မပြုနိုင်စေရန် ဖြစ်သည်။ ကုလသမဂ္ဂအထွေထွေညီလာခံက လက်ခံ လိုက်ပြီး စာချုပ်ပါ စကားလုံးဖွဲ့စည်းပုံများက နိုင်ငံ အသီးသီးက လက်ခံနိုင် မခံနိုင် မဲပေးပြီးကြသည့် အချိန်တွင် သဘောတူစာချုပ်တစ်ခုဖန်တီးခြင်း ပြီးဆုံးနိုင်ခဲ့ပါလေတော့သည်။ သို့ရာတွင် ထိုသို့ လက်ခံလိုက်ပြီးသည့်အဆင့် ရောက်ပြီးသည့်တိုင်အောင် အဆိုပါစာတမ်းသည် နိုင်ငံတကာ ဥပဒေ တစ်ရပ်တော့ မဖြစ်လာသေးပေ။ နိုင်ငံများက သဘောဆန္ဒအလျောက် လက်ခံထားကြသော နောက်ဆုံးအဆင့် မူကြမ်းကိုသာ အတည်ပြုခြင်းဖြစ်ပါသည်။

သဘောတူစာချုပ်ကို မည်သည့် ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံမဆို ပါဝင်လက်မှတ်ရေးထိုးရန် လမ်းဖွင့်ထားပေးသည်။ ထိုသဘောတူညီမှုစာချုပ်ကို နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံက လက်မှတ်ရေးထိုးလိုက်ပြီးသည် (ratify) နှင့် ထိုစာချုပ်ပါအချက်များကို မိမိနိုင်ငံ၏ဥပဒေဖြစ်သွားအောင် ပြောင်းလဲကြရမည် ဖြစ်သည်။ သဘောတူစာချုပ်တစ်ခုကို ပြည်တွင်းဥပဒေပြုလုပ်မည်ဟု အတည်ပြုလက်မှတ်ရေးထိုး လိုက်သည့်အခါ ထိုစာချုပ်၏ ဦးတည်ချက်၊ ရည်မှန်းချက်များကို သဘောတူရမည်ဖြစ်သည်။ တစ်ပြိုင်နက်တွင် ထိုစာချုပ်ပါအချက်များကို ပြည်တွင်းဥပဒေဖြစ်အောင် ပြုရသည့်လုပ်ငန်းစဉ် စတင်ကြရပေတော့မည်။ တရားဝင်အတည်ပြု လက်မှတ်ရေးထိုးသည်ဖြစ်စဉ်ကို လိုက်ပါဆောင်ရွက် ပါမှ ထိုနိုင်ငံသည် သဘောတူညီစာချုပ်ကို တရားဝင်လိုက်နာနေသည့်နိုင်ငံ ဖြစ်လာပါသည်။ (သဘောတူစာချုပ်ကို အခြားသူများက လိုက်နာကျင့်သုံးနေပြီးနောက်ပိုင်းမှ လက်မှတ်ရေးထိုးသည့် လုပ်ငန်းစဉ်ကို ဆောင်ရွက်လျှင်မူ Accession - နောက်တိုးပါဝင်ခြင်း ဟုခေါ်ဆိုပါသည်။) သဘောတူ လက်မှတ်ရေးထိုးခြင်းဖြစ်စဉ်ကို နိုင်ငံအများက ဆောင်ရွက်ကြရာတွင် တစ်နိုင်ငံနှင့် တစ်နိုင်ငံ ကွဲပြားမှုများစွာရှိနိုင်ပါသည်။ အရှေ့တောင်အာရှနိုင်ငံအားလုံးနီးပါးသည် သဘောတူစာချုပ်တစ်ခု တွင် လက်မှတ်ရေးထိုးနိုင်ရန် ဥပဒေပြုလွှတ်တော်တွင်အများစု၏ ထောက်ခံမဲကိုရရှိရန်လိုပါသည်။ အချို့သောနိုင်ငံများက အဆိုပါလုပ်ငန်းစဉ်ကို အခြေခံဥပဒေတွင်ထည့်သွင်းကာ အသေးစိတ်ဖော်ပြ ထားပြီး၊ အချို့နိုင်ငံများတွင်မူ အခြေခံဥပဒေတွင် မပါဝင်သော်လည်း ထိုလုပ်ငန်းစဉ်တစ်ရပ်ကို သီးသန့် ဖန်တီးထားကြသည်။ အင်ဒိုနီးရှား၊ မလေးရှား၊ စင်ကာပူနှင့် ထိုင်းတို့တွင် လက်မှတ် ရေးထိုးခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်မပြီးမချင်း၊ သဘောတူစာချုပ်က အသက်မဝင်မချင်း သဘောတူညီမှု စာချုပ် များမှာ ဥပဒေဖြစ်မလာသေးပါ။

သဘောတူစာချုပ်ကို လက်မှတ်ရေးထိုး သဘောတူကြသော နိုင်ငံများအရေအတွက်မှာ တစ်စုံတစ်ရာ အတိုင်းအတာအထိရောက်ကြမှသာလျှင် ထိုစာချုပ်မှာနိုင်ငံတကာဥပဒေ သဘော သက်ဝင်မည်ဖြစ်ပြီး ပြည်တွင်းဥပဒေအဖြစ်လည်း အတည်ပြုနိုင်ကြမည်ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံတကာ ဥပဒေတစ်ရပ်အဖြစ် မသတ်မှတ်နိုင်ခင် သဘောတူညီမှုစာချုပ်များအားလုံးသည် အတည်ပြု လက်မှတ်ရေးထိုးကာ ဥပဒေပြုပေးမည့် နိုင်ငံများအရေအတွက် အတိုင်းအတာတစ်ခုအထိ လိုပါ သည်။ ဥပမာ ICCPR နှင့် ICESCR တို့သည် အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံ ၃၅ နိုင်ငံလိုအပ်ပြီး၊ CRC ၊ CAT နှင့် PWD တို့သည်ကား နိုင်ငံ ၂၀ သာလို၏။ မရှိမဖြစ် လိုအပ်သော လက်မှတ်ရေးထိုးမည့်

နိုင်ငံအရေအတွက် ပြည့်မီပြီဆိုပါက သဘောတူညီလက်မှတ်ရေးထိုးကာ ဥပဒေပြုလိုက်နိုင်သည်။ ထိုအခါ သဘောတူညီလက်မှတ်ရေးထိုးထားသော စာရွက်စာတမ်းများကို ကုလသမဂ္ဂသို့ ပေးပို့ရသည်။ (ထိုဖြစ်စဉ်ကို သဘောတူလက်မှတ်ရေးထိုးခြင်းဆိုင်ရာ စာရွက်စာတမ်းများ အပ်နှံရခြင်း depositing ဟု ခေါ်ပါသည်) ထိုအခါ သဘောတူညီမှုစာချုပ် အသက်ဝင်ပြီဟု ယူဆရပြီး နိုင်ငံတကာဥပဒေ ဖြစ်လာပါတော့သည်။ သဘောတူညီမှုစာချုပ်တစ်ရပ် အသက်ဝင်ခြင်းမှာ ထိုစာချုပ်ကို လက်မှတ်ရေးထိုးထားသော နိုင်ငံများတွင်သာဖြစ်ကြောင်းလည်း မှတ်သားထားသင့်ပေသည်။ သို့ဖြစ်ရာ စာချုပ်တစ်ရပ်ကို အချို့နိုင်ငံများတွင်သာ စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းအတိုင်း လိုက်နာကျင့်သုံးနေကြပြီး အချို့နိုင်ငံများတွင် (စာချုပ်ကို လက်မှတ်ရေးထိုးထားသောနိုင်ငံများတွင်)မူ ထိုနိုင်ငံတကာစာချုပ်ပါ ဦးတည်ချက်၊ ရည်ရွယ်ချက်များနှင့် ဆန့်ကျင်ဘက်မပြုကြရန်မျှသာ စည်းကမ်းထားနိုင်သည့်အဖြစ်မျိုးလည်း ရှိနိုင်ပါသည်။

လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ်တစ်ရပ် အသက်ဝင်သည့်အခါ အချို့သော အပြောင်းအလဲများလည်း ရှိလာတတ်ပါသည်။ သဘောတူညီမှုတစ်ရပ်ကို စီမံခန့်ခွဲရန်အတွက် သဘောတူစာချုပ်စီမံအဖွဲ့ treaty body ဟု အမည်ပေးထားသည့် ကျွမ်းကျင်ပညာရှင်အဖွဲ့တစ်ဖွဲ့ကို တည်ထောင်ထားပါသည်။ (ထိုအကြောင်းကို အခန်း ၅ တွင် ဆွေးနွေးဖော်ပြထားပါသည်။) အဖွဲ့ဝင်

မှတ်သားဖွယ်ရာ

ချဉ်းကပ်စည်းရုံးခြင်း Lobbying မှသည် အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းသို့

နိုင်ငံများကိုကား သဘောတူညီချက်ပါ တာဝန်ဝတ္တရားများကို ထမ်းဆောင်ရန် စည်းကြပ်ထား ပြီးသားဟု ယူဆရပါသည်။ သဘောတူညီမှုစာချုပ်တစ်ခု အသက်ဝင်ပြီးခါမှ နောက်ထပ် ပါဝင်ရန် သဘောတူလက်ခံသည့် နိုင်ငံများကိုမူ သဘောတူစာချုပ်အား နောက်တိုးပါဝင်သည့်နိုင်ငံများ (accceed နိုင်ငံများ) ဟုခေါ်ဆိုသည်။ မိမိနိုင်ငံတွင် အပြောင်းအလဲဖြစ်ခြင်းကြောင့် သဘောတူညီမှု စာချုပ်တစ်ခု၏ အဖွဲ့ဝင်ဖြစ်လာခြင်း (ဥပမာ - နိုင်ငံအသစ်တစ်ခုအဖြစ် တီမော ပေါ်ထွက် လာခြင်း) သို့မဟုတ် ရှိပြီးသားနိုင်ငံက နှစ်ခြမ်းကွဲခြင်း (ဥပမာ - ချက်ကိုစလိုဗက်ကီးယားမှသည် ချက်သမ္မတ နိုင်ငံနှင့် စလိုဗက်ကီးယားတို့အဖြစ်ပြောင်းသွားခြင်း)တို့တွင်မူ သဘောတူစာချုပ်တစ်ခုကို ဆက်ခံခြင်း succeeded ဟု ရည်ညွှန်းကြသည်။

ကတိပြုလက်မှတ်ရေးထိုးပြီးသည့်အခါ သဘောတူစာချုပ်ပါအချက်များကို အကောင် အထည်ဖော်ခြင်းလုပ်ငန်းအား နိုင်ငံများက စတင်လုပ်ဆောင်နိုင်ပြီ။ ဆိုလိုသည်မှာ တိုင်းပြည် အတွင်း၌ ထိုသဘောတူစာချုပ်ကို ပြည်တွင်းဥပဒေပြုခြင်း ဖြစ်ပေသည်။ သဘောတူလက်မှတ် ရေးထိုးခြင်းကဲ့သို့ပင် အကောင်အထည်ဖော်ခြင်း အဆင့်ကလည်း နိုင်ငံများပေါ်တွင် မူတည်၍ ကွဲပြားပါသေးသည်။ အချို့သောနိုင်ငံများတွင် သဘောတူစာချုပ် လက်မှတ်ရေးထိုး ဥပဒေကို အသိအမှတ်ပြုလိုက်ခြင်းသည်ပင်လျှင် ပြည်တွင်းတွင် အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းဖြစ်ပေသည်။ ထိုအခါ သဘောတူစာချုပ်သည် အလိုအလျောက် ဥပဒေဖြစ်ပြီး ဖြစ်ချေ၏။ အချို့နိုင်ငံများအတွက်မူ စာချုပ်ပါ အခွင့်အရေးများမှာ တည်ဆဲဥပဒေများ၊ တန်ဖိုးထားမှုများထဲတွင် မည်သို့ နေရာချရမည်ကို အစိုးရများက လေ့လာကြသည်။ နိုင်ငံတကာစာချုပ်နှင့် ပြည်တွင်းဥပဒေနှစ်ရပ်အကြား မျှခြေ တစ်ခုဖန်တီးနိုင်ရေးအတွက် ပြည်တွင်းဥပဒေကို အံဝင်ခွင့်ကျဖြစ်အောင် ပြုပြင်ပြောင်းလဲရမည် လော၊ သဘောတူညီစာချုပ်ကို ခြွင်းချက်များချန်ပြီး လက်မှတ်ရေးထိုးမည်လော ဆိုသည်ကို စဉ်းစားဆုံးဖြတ်ရပါသည်။

အချို့နိုင်ငံများသည် ထိုနိုင်ငံတကာစာချုပ်နှင့် အာနိသင်အားဖြင့် တူညီသော ဥပဒေ (သို့မဟုတ်) အက်ဥပဒေကို ပြည်တွင်း၌ မိတ်ဆက်ကြရသည်။ (ဥပမာ - မသန်စွမ်းသူများအရေး အက်ဥပဒေ) သို့မဟုတ် သဘောတူညီစာချုပ်ကြီးကို ဥပဒေအဖြစ် သတ်မှတ်လိုက်ကြသည်။ (စာချုပ်ပါ အချက်အလက်များကို ဘာသာပြန်ကာ နာမည်အသစ်ဖြင့် ဥပဒေပြုပေးလိုက်ခြင်း မျိုးလည်း ဖြစ်နိုင်သည်) သဘောတူစာချုပ်ပါ စံနှုန်းများ ပြည့်မီစေရန်အတွက် ရှိပြီးသား တည်ဆဲ ဥပဒေများကို အဆင့်မြှင့်ခြင်းများလည်း ပြုလုပ်ကြသည်။ သဘောတူစာချုပ်နှင့် မကိုက်ညီသော ဥပဒေများကိုပယ်ဖျက်ခြင်း၊ အဆင်ပြေစေမည့် ဥပဒေအသစ်များပြုခြင်း၊ သို့မဟုတ် တည်ဆဲဥပဒေကို ပြင်ဆင်ခြင်းများ ပြုလုပ်ကြပါသည်။ အစိုးရက မည်သည့်နည်းကို အသုံးပြုသည်ဖြစ်စေ နောက်ဆုံး ရလဒ်သည်ကား သဘောတူစာချုပ်ပါ စံနှုန်းများကို တိုင်းပြည်အတွင်း ဥပဒေဖြင့် ကျင့်သုံး အသက်ဝင် စေလိုရင်း ဖြစ်ပါသည်။

၂.၄.၁ ခြွင်းချက်ထားခြင်းနှင့် နားလည်မှုထားခြင်း

ရံဖန်ရံခါလူ့အခွင့်အရေးတစ်မျိုးမျိုးကို အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် အစိုးရများအနေဖြင့် စိမ်ခေါ်မှုများ ကြုံရတတ်ပါသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် အချို့သော ဥပဒေများသည်ကား ၎င်းတို့ လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်းရှိ ယုံကြည်မှုတစ်ခုနှင့် ဆန့်ကျင်ဖီလာနေခြင်းမျိုး သို့မဟုတ် အကောင်အထည်

ဖော်ရန် မတတ်နိုင်လောက်အောင် ကုန်ကျစရိတ်များနေခြင်းမျိုး သို့မဟုတ် လူ့အခွင့်အရေး တစ်ရပ်ရပ်သည် လူထုထောက်ခံမှုမြင့်မားသော ရှိပြီးသား ဥပဒေများနှင့် ဝိရောဓိဖြစ်နေခြင်းမျိုး ရှိတတ်သောကြောင့်ပင်ဖြစ်သည်။ ထိုကဲ့သို့သော ဖြစ်စဉ်များတွင် အစိုးရများသည် အကြောင်းအရာ တစ်ခုခုကို ခြွင်းချက်ထားချက်ထားခြင်း reservation (အပိုဒ်တစ်ပိုဒ် သို့မဟုတ် အခွင့်အရေးတစ်ခုခုကို ဥပဒေအဖြစ် ပူးပေါင်းမပြုလုပ်နိုင်ခြင်းနှင့် ၎င်းတို့ကို မလိုက်နာနိုင်ပါကြောင်း ကြေညာခြင်းမျိုး) ပြုလုပ်နိုင်ပါသည်။ သို့မဟုတ် မည်သည့်အချက်များကို မိမိတို့အနေနှင့် မည်ကဲ့သို့ဘာသာပြန်ကာ အကောင်အထည်ဖော်မည်ဆိုသည့် နားလည်မှုမျိုး တည်ဆောက်ကြရသည်။ တစ်ခါတစ်ရံ သဘော တူစာချုပ်တစ်ရပ်ကို အားပျော့သွားစေရန်အတွက် အစိုးရများက ခြွင်းချက်ထားခြင်း reservations ကို အသုံးပြုတတ်သည်။ သဘောတူညီမှုစာချုပ်တစ်ရပ်၏ ဦးတည်ချက်၊ ရည်ရွယ်ချက်များကို မေးမြန်းစေရန်အတွက် ခြွင်းချက်ဖြင့် စာချုပ်ကိုလက်မှတ်ထိုးခြင်းကိုမူ မပြုလုပ်အပ်ပေ။ ဥပမာဆိုရလျှင် အရှေ့တောင်အာရှနိုင်ငံအချို့သည် CEDAW သဘောတူစာချုပ်ကို ခြွင်းချက်ထားခြင်းများ ပြုလုပ်ခဲ့ကြသည်။ (CEDAW အကြောင်းကို အခန်း ၈ တွင် ဆွေးနွေးဖော်ပြထားပါသည်) ယင်းသို့ ခြွင်းချက်ထားခြင်းသည် အမျိုးသမီးများကို လက်ထပ်ထိမ်းမြားခြင်း၊ နိုင်ငံသားခံယူခြင်းနှင့် ဥပဒေအရ အခွင့်အရေးရရှိမှုများတွင် ခွဲခြားနှိမ်ချထားခြင်းကို ခွင့်ပြုနေသကဲ့သို့ဖြစ်သောကြောင့် ဝိုင်းဝန်း ဝေဖန်ခဲ့ကြသည်။ ယင်းသို့ခြွင်းချက်ထားခြင်းမျိုးသည် သဘောတူစာချုပ်၏ဦးတည်ချက်၊ ရည်ရွယ် ချက်များနှင့် ဆန့်ကျင်ဖီလာနေသည်ဟုအချို့က အငြင်းပွားကြသည်။ ယင်းကဲ့သို့သော ခြွင်းချက် ထားခြင်းမျိုးကို ကုလသမဂ္ဂတွင် နိုင်ငံအများက ကန့်ကွက်ခဲ့ကြသည်။ သို့သော် ယင်းသို့ ချန်လှပ် ခြွင်းချက်ထားသော နိုင်ငံအများကို သဘောတူစာချုပ် အဖွဲ့ဝင်အဖြစ်ဆက်လက်ထားရှိ အသိအမှတ် ပြုထားဆဲဖြစ်ပါသည်။ နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏ လူ့အခွင့်အရေးမှတ်တမ်းကို စောင့်ကြည့်အကဲဖြတ်သည့် အခါ ယင်းသို့ ခြွင်းချက်ထားရှိခြင်းကိစ္စကို မကြာခဏ ထည့်သွင်းဆွေးနွေးကာ အဆိုပါနိုင်ငံကိုလည်း ခြွင်းချက်ကိုဖြုတ်ပေးပါရန် တိုက်တွန်းတတ်ကြသည်။ သို့ရာတွင် ခြွင်းချက်ထားချန်လှပ်ခြင်းကိစ္စကို သဘောတူစာချုပ်များ၏ အားနည်းချက်တစ်ရပ်အဖြစ် မယူဆအပ်ပေ။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ထိုသို့ခြွင်းချက်ထားနိုင်ခြင်းကြောင့် နိုင်ငံများစွာမှာအဆင်သင့် မဖြစ်သေးသော်လည်း စာချုပ်ပါ အဖွဲ့ဝင်များဖြစ်နိုင်ကြောင်း ယုံကြည်မှုရလာစေပြီး၊ နောင်တွင် ခြွင်းချက်များကို ဖြုတ်လိုက်ကာ အလုံးစုံသောအခွင့်အရေးများအတိုင်း လိုက်နာဆောင်ရွက်နိုင်လာမည့် အချိန်အထိ စောင့်ဆိုင်း ပေးခြင်းမျိုးလည်းဖြစ်သည်။ ဥပဒေပိုင်းအရ လူမှုကဏ္ဍအရ အပြောင်းအလဲများ ဖော်ဆောင် လာစေနိုင်ရန် အချိန်ပေးခြင်းလည်းဖြစ်သည်။

Reservations and Understandings
 ခြွင်းချက်ထားခြင်းနှင့် နားလည်မှုထားရှိခြင်း

ခြွင်းချက်ထားရှိခြင်း reservation ကို ပြုထားခြင်းအားဖြင့် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံသည် သဘောတူစာချုပ်ပါ စာတမ်းပိုဒ် သို့မဟုတ် သတ်မှတ်ပြဋ္ဌာန်းထားချက်တစ်ခုခု၏ အာနိသင်ကို ပြောင်းလဲနိုင်သည်။

နားလည်မှုထားခြင်း understanding (ဘာသာပြန် ထောက်လှမ်းသော ကြေညာစာတမ်း interpretative declaration တုလည်းခေါ်သည်) ဆိုသည်မှာ သဘောတူညီချက်စာချုပ် treaty တစ်ခုပါ အခွင့်အရေးများကို မည်သို့ဘာသာပြန် ထောက်လှမ်းထားသည်ကို စာချုပ်အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံ တစ်နိုင်ငံက ရှင်းလင်းချက် ထုတ်ပြန်ထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။

ယခုအခါ သဘောတူစာချုပ် ဖော်ဆောင်ခြင်းလုပ်ငန်းစဉ် တစ်ခုလုံး ပြီးဆုံးထားပြီးဖြစ်သည့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ် ကိုးခုရှိပါသည်။ သဘောတူ စာချုပ်များ၏ သတ်မှတ်လက်ခံခြင်းနှင့် အသက်ဝင်အောင်လုပ်ဆောင်ခြင်း လုပ်ငန်းစဉ်များကို လေ့လာကြည့်သည့်အခါ အချို့သော သဘောတူစာချုပ်များသည် လက်မှတ်ရေးထိုးခြင်း လုပ်ငန်း စဉ်ကို လျင်မြန်စွာဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့သည်ကို တွေ့ရပါသည်။ (CEDAW နှင့် CRC တို့သည် ၂ နှစ် သာ ကြာမြင့်ပါသည်) အချို့ကား နှစ်ပေါင်းများစွာ ကြာမြင့်၏။ (ICCPR နှင့် ICESCR တို့သည် ၁၂ နှစ်ကြာကာ ICRMW သည် ၁၃ နှစ်ကြာ၏) သဘောတူစာချုပ်ကိုးခုအနက် ခြောက်ခုတွင် နောက်ဆက်တွဲစာချုပ်ငယ် protocols များရှိပါသည်။ သီးခြားစာချုပ်ငယ်များဖြစ်သော်လည်း မူရင်း သဘောတူစာချုပ်ကိုထပ်ပေါင်းဖြည့်ထားခြင်းမျိုးဖြစ်သည်။ ထိုစာချုပ်ငယ်များတွင် ထပ်ဖြည့်ထား သော အခွင့်အရေးများ သို့မဟုတ် စုံစမ်းစစ်ဆေးခြင်း၊ တိုင်ကြားခြင်းကို ခွင့်ပြုထားသော အဆိုပါ အခွင့်အရေးများကို ကာကွယ်ရန်လုပ်ငန်းစဉ်များ ပါဝင်နိုင်သည်။

နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေး သဘောတူစာချုပ်များ
(စာချုပ်စတင်သက်ဝင်လာသော ကာလအလိုက် စီစဉ်ထားသည်။)

- ၁။ ICERD: လူမျိုးရေးခွဲခြားဆက်ဆံမှုပုံစံမျိုးစုံ ဖယ်ရှားခြင်းဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာကွန်ဗင်းရှင်း (၁၉၆၅ ခုနှစ်တွင် ကုလသမဂ္ဂက လက်ခံခဲ့ကာ ၁၉၆၉ တွင် စတင် အသက်ဝင် ကျင့်သုံးခဲ့သည်။)
- ၂။ ICESCR: စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှု အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ် (၁၉၆၆ ခုနှစ်တွင် ကုလသမဂ္ဂက လက်ခံခဲ့ကာ ၁၉၇၆ ခုနှစ်တွင် စတင်အသက်ဝင် လည်ပတ်ခဲ့သည်။)
နောက်ဆက်တွဲစာချုပ်ငယ် Optional protocol (OP) : တစ်ဦးတစ်ယောက်ချင်း တိုင်ကြားကန့်ကွက်နိုင်ခြင်း။
(၂၀၀၈ ခုနှစ်တွင် အတည်ပြုထားပြီး အသက်ဝင် လည်ပတ်နိုင်ခြင်းမရှိ သေးပေ။)
- ၃။ ICCPR: နိုင်ငံသားနှင့် နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးများဆိုင်ရာသဘောတူစာချုပ်။ (၁၉၆၆ ခုနှစ်တွင် ကုလသမဂ္ဂက လက်ခံခဲ့ကာ ၁၉၇၆ ခုနှစ်တွင် စတင် အသက်ဝင်လည်ပတ်ခဲ့သည်။)
နောက်ဆက်တွဲစာချုပ်ငယ် Optional protocol (OP): တစ်ဦးတစ်ယောက်ချင်းက တိုင်ကြားကန့်ကွက်နိုင်ခြင်း။
(၁၉၆၆ ခုနှစ်တွင် ကုလသမဂ္ဂကအတည်ပြုခဲ့ပြီး ၁၉၇၆ ခုနှစ်တွင် စတင် အသက်ဝင်လည်ပတ်ခဲ့သည်။)
နောက်ဆက်တွဲစာချုပ်ငယ် Optional protocol (OP): သေဒဏ်ပေးခြင်း။
(၁၉၈၉ ခုနှစ်တွင် ကုလသမဂ္ဂက စတင်လက်ခံခဲ့ကာ ၁၉၉၁ ခုနှစ်တွင် စတင်အသက်ဝင်ကျင့်သုံးခဲ့သည်။)
- ၄။ CEDAW: အမျိုးသမီးများကို နည်းမျိုးစုံဖြင့် ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းအား ဖယ်ရှားခြင်းဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ်။ (၁၉၇၉ ခုနှစ်တွင် ကုလသမဂ္ဂက အတည်ပြုခဲ့ကာ ၁၉၈၁ ခုနှစ်တွင် စတင် အသက်ဝင်ကျင့်သုံးခဲ့သည်။)
နောက်ဆက်တွဲစာချုပ်ငယ် Optional protocol (OP): တစ်ဦးတစ်ယောက်ချင်းက တိုင်ကြားကန့်ကွက်နိုင်ခြင်း။
(၁၉၉၉ ခုနှစ်တွင် ကုလသမဂ္ဂကအတည်ပြုခဲ့ကာ ၂၀၀၀ ခုနှစ်တွင် စတင် အသက်ဝင်ကျင့်သုံးခဲ့သည်။)
- ၅။ CAT: နှိပ်စက်ခြင်းနှင့် အခြားရက်စက်သော၊ လူမဆန်သောညှဉ်းပန်းခြင်း သို့မဟုတ် အပြစ်ပေးခြင်းကို ဆန့်ကျင်သော သဘောတူစာချုပ်။

(၁၉၈၄ ခုနှစ်တွင် ကုလသမဂ္ဂက အတည်ပြုခဲ့ကာ ၁၉၈၇ ခုနှစ်တွင် စတင်အသက်ဝင် ကျင့်သုံးခဲ့သည်။)

နောက်ဆက်တွဲစာချုပ်ငယ် Optional protocol (OP): ဝင်ရောက်စုံစမ်းစစ်ဆေးနိုင်ခြင်း။

(၂၀၀၂ ခုနှစ်တွင် ကုလသမဂ္ဂက အတည်ပြုလက်ခံခဲ့ပြီး ၂၀၀၆ ခုနှစ်တွင် အသက်ဝင် စတင်ကျင့်သုံးခဲ့သည်။)

၆။ CRC: ကလေးသူငယ်အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ သဘောတူညီစာချုပ်။

(၁၉၈၉ ခုနှစ်တွင် ကုလသမဂ္ဂက အတည်ပြုခဲ့ကာ ၁၉၉၀ တွင် စတင်အသက်ဝင် ကျင့်သုံးခဲ့သည်။)

နောက်ဆက်တွဲစာချုပ်ငယ် Optional protocol (OP): လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများအတွင်းရှိ ကလေးငယ်များ။

(၂၀၀၀ ခုနှစ်တွင် ကုလသမဂ္ဂက အတည်ပြုခဲ့ပြီး ၂၀၀၂ ခုနှစ်တွင် စတင်ကျင့်သုံး အသက်ဝင်ခဲ့သည်။)

သီးခြားဖြည့်စွက်သဘောတူညီမှု Optional protocol (OP) : ကလေးသူငယ်များကို ရောင်းဝယ်ဖောက်ကားခြင်း။ ကလေးသူငယ်ပြည့်တန်ဆာနှင့်အပြာလုပ်ငန်း။

(၂၀၀၀ ခုနှစ်တွင် ကုလသမဂ္ဂက စတင်လက်ခံခဲ့ကာ ၂၀၀၂ ခုနှစ်တွင် အသက်ဝင်စတင်ကျင့်သုံးခဲ့သည်။)

၇။ ICRMW: ရွှေ့ပြောင်းလုပ်သားများနှင့် ၎င်းတို့၏ မိသားစုဝင်များအခွင့်အရေး ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေးဆိုင်ရာ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ သဘောတူညီစာချုပ်။

(၁၉၉၀ ခုနှစ်တွင် ကုလသမဂ္ဂက စတင်လက်ခံခဲ့ကာ ၂၀၀၃ ခုနှစ်တွင် စတင် အသက်ဝင်ကျင့်သုံးခဲ့သည်။)

၈။ CRPD: မသန်စွမ်းသူများ အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ်။

(၂၀၀၆ ခုနှစ်တွင် ကုလသမဂ္ဂက စတင်လက်ခံခဲ့ကာ ၂၀၀၈ ခုနှစ်တွင် စတင် အသက်ဝင်ကျင့်သုံးခဲ့သည်။)

(နောက်ဆက်တွဲစာချုပ်ငယ် Optional protocol (OP): တစ်ဦးတစ်ယောက်ချင်းက တိုင်ကြားကန့်ကွက်နိုင်ခြင်း။

(၂၀၀၆ ခုနှစ်တွင် ကုလသမဂ္ဂက အတည်ပြုခဲ့ပြီး ၂၀၀၈ ခုနှစ်တွင် စတင်အသက်ဝင် ကျင့်သုံးခဲ့သည်။)

၉။ ICED: မည်သူ့ကိုမဆို အတင်းအဓမ္မ လက်စဖျောက်ခံရခြင်းမှ အကာအကွယ်ပေးခြင်းဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ်။

(၂၀၀၆ ခုနှစ်တွင် ကုလသမဂ္ဂက အတည်ပြုခဲ့ပြီး ၂၀၁၀ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာတွင် စတင်အသက်ဝင်ကျင့်သုံးခဲ့သည်။)

၂. ၅ ဥပဒေအရ တာဝန်ရှိမှုဖြင့် စည်းကြပ်ထားသည့် သဘောတူစာချုပ်များကို နိုင်ငံများက အဘယ်ကြောင့် လက်မှတ်ရေးထိုးကြသနည်း။

နိုင်ငံအများ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာကို ထိန်းချုပ်ကန့်သတ်ဖွယ်ရှိသည့် သဘောတူစာချုပ် တစ်ရပ်ကို နိုင်ငံများက စေတနာအလျောက် လက်မှတ်ရေးထိုးပါဝင်ကြသည်မှာ ထူးဆန်းသည်ဟု ထင်ရသည်။ ထိုနေရာတွင် မေးစရာရှိလာသည်မှာ အဘယ်ကြောင့် ၎င်းတို့ လက်မှတ်ရေးထိုးကြသနည်း။ အောက်ပါတို့မှာ အကြောင်းပြချက်များ ဖြစ်ပါသည်။

- (၁) နိုင်ငံတိုင်းတွင် ပြည်သူများရှိကြကာ ၎င်းတို့သည် မိမိတို့၏အခွင့်အရေးများကို အကာအကွယ်ပေးစေလိုကြပါသည်။ နိုင်ငံတော်ကို ဦးဆောင်မောင်းနှင်နေကြသူများမှာ လူသားများ ဖြစ်ကြပြီး ၎င်းတို့သည် မိမိတို့ကိုယ်တိုင်အတွက် ရနိုင်မည့် အခွင့်အရေးများမှာ နှစ်လိုစရာဖြစ်သည်ဆိုသည့်အချက်နှင့် ၎င်းတို့ အစိုးရဆက်ဖြစ်ရန်အတွက် အရပ်ဘက်လူ့အဖွဲ့အစည်း၏ ထောက်ခံမှုကို လိုအပ်သည်ဆိုသည့်အချက်ကို မကြာခဏ မေ့ထားမိတတ်သည်။ အရပ်ဘက်လူ့အဖွဲ့အစည်း ဖိအားသည်အစိုးရများကို သဘောတူစာချုပ်များ လက်မှတ်ရေးထိုးရန်အတွက် ဆွဲဆောင်သောအဓိက ဖိအားတစ်ရပ်ဖြစ်ပါသည်။ အမှန်တကယ်တွင်လည်း တိုင်းပြည်များစွာမှ အရပ်ဘက် လူ့အဖွဲ့အစည်းများသည် နိုင်ငံတော်အစိုးရများအား အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ်များတွင် လက်မှတ်ရေးထိုးရန်အတွက် တိုက်တွန်းခြင်း၊ ဖိအားပေးခြင်းများကို စုစည်းဆောင်ရွက်နေကြပါသည်။
- (၂) နိုင်ငံတော်အစိုးရများသည် သဘောတူစာချုပ်၏ ဦးတည်ချက်နှင့် ရည်ရွယ်ချက် သဘောတူပြီးသား ဖြစ်တတ်သည်။ အချို့သော ဖြစ်စဉ်ဖြစ်ရပ်များတွင် သဘောတူညီမှုစာချုပ်ကို လက်မှတ်ထိုးလိုက်သောကြောင့် အစိုးရများအနေဖြင့် နောက်ထပ်အနည်းငယ်သာ အားစိုက်ထုတ်ရန်သာ လိုသည်။ အဘယ်ကြောင့် ပြည်တွင်းဥပဒေများထဲတွင်ပင် အဆိုပါအခွင့်အရေးများက ရှိနှင့်ပြီးသား ဖြစ်သည်။ မသန်စွမ်းသူများ အခွင့်အရေးကိစ္စသည် အလားတူဖြစ်ရပ်မျိုးပင်ဖြစ်၏။ နိုင်ငံအတော်များများသည် မသန်စွမ်းပြည်သူများ၏ အခွင့်အရေးများကို သဘောတူအသိအမှတ်ပြုပြီးသား ဖြစ်ပါသည်။ အထူးသဖြင့် ဥရောပနိုင်ငံများမှာ ၁၉၅၀ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ဥရောပကွန်ဗင်းရှင်း ကဲ့သို့သော ဒေသတွင်း သဘောတူစာချုပ်များကို သဘောတူပါဝင်ထားခြင်းဖြင့် ICCPR နှင့် CEDAW တို့ပါ အခွင့်အရေးများကို ကာကွယ်မြှင့်တင်ပေးရန် ဥပဒေအရ စည်းကြပ်ခံရပြီးသား ဖြစ်နေကြသည်။
- (၃) နိုင်ငံများသည် မိမိတို့၏ နိုင်ငံတကာပုံရိပ်ကို အလေးထားကြပါသည်။ ကမ္ဘာ့မျက်နှာစာတွင် နိုင်ငံဂုဏ်သတင်းက အရေးကြီးပါသည်။ လူ့အခွင့်အရေးကို ဆန့်ကျင်သောနိုင်ငံများ သို့မဟုတ် လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်သော နိုင်ငံများမှာ ဆိုးရွားသည့်မှတ်တမ်းများကြောင့် မျက်နှာကောင်းမရ ဖြစ်ရသည်။ ထို့ကြောင့် လူ့အခွင့်အရေးကို သဘောမတူဟုဆိုသည့် နိုင်ငံများပင် လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ သဘောတူညီမှုစာချုပ်များကို လက်မှတ်ရေးထိုးကြပါသည်။ ဥပမာ - လူ့အခွင့်အရေးကို အဆိုးဆုံးချိုးဖောက်ပါသည်ဆိုသည့် မြောက်ကိုရီးယားနိုင်ငံပင်လျှင် လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ်လေးခုကို လက်မှတ်ရေးထိုးထားပါသည်။ (ICCPR, ICESCR, CRC, CEDAW)

- (၄) နိုင်ငံတကာမှပေးသည့် ဖိအားကလည်း အကြောင်းပြချက်တစ်ခုဖြစ်သည်။ လူ့အခွင့်အရေး ဆိုင်ရာ သဘောတူညီမှု စာချုပ်များကိုလက်ခံရန်အတွက် အခြားနိုင်ငံများ သို့မဟုတ် နိုင်ငံ တကာအဖွဲ့အစည်းများက တိုက်တွန်းကာ ဖိအားပေးခြင်းများလည်းရှိသည်။ ဥပမာပြဆိုရလျှင် နိုင်ငံတကာအကူအညီများ ရရှိရန် သို့မဟုတ် ကမ္ဘာ့ကုန်သွယ်ရေးအဖွဲ့အစည်း (WTO) ကဲ့သို့သော အဖွဲ့အစည်းများ၏ အဖွဲ့ဝင်ဖြစ်စေရန်အတွက် အချို့သော သဘောတူစာချုပ် များကို လက်မှတ်ထိုးပေးခြင်းမှာ ထိုနိုင်ငံများ၏ အကျိုးစီးပွားအတွက် ဖြစ်နေတတ်ပါသည်။

- (၅) လိုက်နာရန် အစီအစဉ်မရှိဘဲ လက်မှတ်ထိုးခြင်းမျိုးလည်း ရှိပါသည်။ အချို့သော နိုင်ငံများသည် မရိုးသားဘဲ သဘောတူညီမှုတစ်ခုကို လက်ခံလိုက်လေ့ရှိသည်။ ၎င်းတို့သည် လိုက်နာရန် အစီအစဉ်မရှိ သို့သော် လက်မှတ်ထိုးခြင်းအားဖြင့် နိုင်ငံ၏ရုပ်ပုံတိုးတက်မည်ဟု ယူဆကြသည်။ သို့ပါသော်လည်း သုတေသနများအရ ထိုသို့ဟန်ဆောင်ပြီး သဘောတူပေးလိုက်ခြင်းကြောင့် ရေရှည်တွင် နိုင်ငံများက လိုက်နာပူးပေါင်းဆောင်ရွက်လာရသည့်အတွေ့အကြုံကို တွေ့မြင်ရပါ သည်။ လူ့အများက ၎င်းတို့၏အခွင့်အရေးများကို သိလာကြပြီး နိုင်ငံတော်အစိုးရများအား စာချုပ်ပါ တာဝန်ရှိမှုများကို လိုက်နာရန် တိုက်တွန်းကြခြင်းကြောင့်ဖြစ်သည်။

- (၆) အများနောက်ကိုလိုက်ခြင်းလည်းရှိသည်။ နိုင်ငံအတော်များများသည် ၎င်းတို့ဒေသတွင်း နိုင်ငံရေး လက်တွဲဘက်နိုင်ငံများနှင့် အတူတကွရပ်တည်ကာ သဘောတူညီချက်များကို သဘောတူပေးခြင်း သို့မဟုတ် ပယ်ချကန့်ကွက်ခြင်းများ ပြုကြလေ့ရှိပါသည်။ ဥပမာ ဥရောပ သမဂ္ဂအတွင်းရှိ နိုင်ငံအားလုံးနီးပါးသည် တူညီသောသဘောတူစာချုပ်များကို လက်ခံသဘော တူထားပေးကြပြီး အရှေ့တောင်အာရှတွင်လည်း မည်သည့်နိုင်ငံကမှ ဒုက္ခသည်များဆိုင်ရာ ကွန်ဗင်းရှင်းကို သဘောတူလက်မှတ်ရေးထိုးထားခြင်းမရှိပေ။ သို့သော် အရှေ့တောင်အာရှနိုင်ငံ များသည် လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ်များကို ဒေသတွင်းစည်းလုံးခြင်းအမြင်ဖြင့် ချဉ်းကပ်လေ့မရှိပေ။ သဘောတူလက်မှတ်ထိုးကာ ဥပဒေပြုသည့်ပုံစံများက တစ်နိုင်ငံနှင့် တစ်နိုင်ငံ အလွန်ခြားနားသည်။ အများနောက်ကိုလိုက်ပြီး လက်မှတ်ထိုးရသည့် နောက်ထပ် ပုံစံတစ်မျိုးမှာ အမျိုးသမီးအခွင့်အရေး၊ ကလေးအခွင့်အရေးစ သည့် အချို့သောသဘောတူညီမှု စာချုပ်များကဲ့သို့ ကမ္ဘာလုံးလွှမ်းခြုံထောက်ခံမှုရသည့် စာချုပ်များတွင် မလိုက်နာသည့်အခါ ဘေးထွက်နေသူ နိုင်ငံအနည်းငယ်ထဲ ပါသွားမည်ကို စိုးရိမ်သဖြင့်နိုင်ငံအများက အဆိုပါ စာချုပ်များကို သဘောတူလက်မှတ်ထိုးလေ့ရှိကြသည်။ (အမျိုးသမီးအခွင့်အရေးများကို သဘောတူလက်မှတ်ထိုးသည့်နိုင်ငံ ၇ နိုင်ငံသာရှိပြီး ကလေးအခွင့်အရေးစာချုပ်ကို လက်မှတ် ထိုးသည့်နိုင်ငံမှာ ၂ နိုင်ငံသာရှိပါသည်) မသန်စွမ်းသူများ အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ သဘောတူ စာချုပ်မှာလည်း ဤနည်းနှင့်ပင်ဖြစ်သည်။ အဆိုပါကွန်ဗင်းရှင်းကို ကမ္ဘာလုံးအနှံ့ ၇၅ ရာခိုင်နှုန်း က သဘောတူညီခဲ့ပြီး ဖြစ်သည်။

က။ အနှစ်ချုပ်နှင့်အဓိကအချက်များ

လူ့အခွင့်အရေးစံနှုန်းများ

လူ့အခွင့်အရေးသည် လူသားအားလုံးကို မည်သို့မည်ပုံ ဆက်ဆံရမည်ကို ပြဋ္ဌာန်းရန် တိကျသည့်စံနှုန်းတစ်ရပ် ထူထောင်ခြင်းဖြစ်သည်။ အဆိုပါစံနှုန်းများကို အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ပြည်သူ့ရေးရာဥပဒေ Public International Law နှင့် ပြည်တွင်းဥပဒေများတွင် တွေ့နိုင်ပါသည်။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်၏ အနိဋ္ဌာရုံများကို တန်ပြန်ခြင်းအဖြစ် အဆိုပါ စံနှုန်းများကို စတင်ဖော်ဆောင်ခဲ့ ကြခြင်းဖြစ်ပါသည်။ နိုင်ငံတကာ လူ့အခွင့်အရေး စံနှုန်းများကို ဥပဒေအရ စည်းကြပ်ထားသော သဘောတူစာချုပ်များတွင် ထည့်သွင်းထားပါသည်။ ကနဦးက လူ့အခွင့်အရေး စံနှုန်းများကို ပြည်တွင်းဥပဒေများတွင် အတွေ့ရများသည်။ သို့သော် ယခုအခါ လူ့အခွင့်အရေးစံနှုန်းများသည် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ပြည်သူ့ရေးရာ ဥပဒေများ၏အရေးပါသော အစိတ်အပိုင်းတစ်ရပ် ဖြစ်လာချေပြီ။

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ပြည်သူ့ရေးရာ ဥပဒေအခြေခံများ

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာဥပဒေနှင့် ပြည်တွင်းဥပဒေတို့သည် အတော်ပင်ကွဲပြားခြားနားပါသည်။ ပြည်တွင်းဥပဒေများကို အစိုးရများကပြဋ္ဌာန်းကြပြီး၊ တရားရုံးများက အသက်ဝင်ကျင့်သုံးပါသည်။ နိုင်ငံတွင်းရှိပြည်သူအများက ပြည်တွင်းဥပဒေများကို လိုက်နာရသူများဖြစ်ကာ ဥပဒေကို ပြဋ္ဌာန်း ရာတွင်ဖြစ်စေ၊ အသက်ဝင်အောင် ကျင့်သုံးရာတွင်ဖြစ်စေ တိုက်ရိုက်ပါဝင်ရမှု မရှိသော်လည်း ဥပဒေကို လိုက်နာကြရသူများဖြစ်ကြသည်။ နိုင်ငံတကာဥပဒေမှာမူကား အချုပ်အခြာပိုင် တိုင်း နိုင်ငံများနှင့် နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများ၏ ဖွဲ့စည်းပုံများ၊ ကျင့်သုံးပုံများတို့နှင့် ဆက်စပ်နေပါသည်။ ၎င်းတို့၏ စည်းမျဉ်းများအတိုင်း စီမံခန့်ခွဲရန် တိုင်းပြည်အများက နိုင်ငံတကာဥပဒေများကို ရေးသား ကြသည်။ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ပြည်သူ့ရေးရာဥပဒေများမှာ အရင်းအမြစ် လေးခုမှ လာပါသည်။ (၁) သဘောတူစာချုပ်များ၊ (၂) ဓလေ့ထုံးတမ်းအစဉ်အလာများ၊ (၃) ယေဘုယျအားဖြင့် လက်ခံ ထားသောစည်းမျဉ်းများ၊ (၄) နိုင်ငံတကာဥပဒေနှင့်ပတ်သက်၍ တရားရုံးဆုံးဖြတ်ချက်များနှင့် ရေးသားစီရင်မှုများက လာခြင်းဖြစ်သည်။ နိုင်ငံတကာစာချုပ်များသည် နိုင်ငံများအကြား သဘော တူညီမှုများဖြစ်ကာ နိုင်ငံအများက စိတ်ဆန္ဒအလျောက် လိုက်လျောကျင့်သုံးကြသော စာဖြင့်ရေးသား ထားသည့် သတ်မှတ်ချက်များ ဖြစ်ကြသည်။ သဘောတူစာချုပ်အတိုင်း လိုက်နာပါမည်ဟု ဥပဒေအရ စည်းကြပ်ခြင်းအား တိုင်းပြည်တစ်ခုက သဘောတူညီခဲ့ပါလျှင် ထိုတိုင်းပြည်သည် စာချုပ်အဖွဲ့ဝင် နိုင်ငံတစ်ခု ဖြစ်လေပြီ။ ဓလေ့ထုံးတမ်းအရ နိုင်ငံတကာဥပဒေကမူ နိုင်ငံများအကြား ကာလကြာရှည် ရှိပြီးသား ကျင့်သုံးပုံများမှ ဖြစ်လာသည့် မရေးသားထားသော ဥပဒေများဖြစ်ကြသည်။ ယေဘုယျ စည်းမျဉ်းများ ဆိုသည်မှာ ပြည်တွင်းဥပဒေများတွင် အများအားဖြင့်တွေ့ရသော အချက်များဖြစ်ပြီး နိုင်ငံတကာဥပဒေ၏ အစိတ်အပိုင်းလည်း ဖြစ်သင့်သည်ဟု ယူဆခြင်းခံရသည့် ဥပဒေများ ဖြစ်ကြ သည်။ ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာဥပဒေ၊ jus cogens ခေါ် ခြွင်းချက်မရှိလိုက်နာရမည့် သဘောတူညီမှု များနှင့် မဖြစ်မနေလိုက်နာရမည့် စံနှုန်းများသည် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ပြည်သူ့ရေးရာဥပဒေများ၏ အစိတ်အပိုင်းများဖြစ်ကာ၊ သဘောတူစာချုပ်အဖြစ်သတ်မှတ် လက်မှတ်ရေးထိုးရန် မလိုဟု ယူဆ ထားသည်။ ဥပမာ နှိပ်စက်ညှဉ်းပန်း ကျွန်ပြုခြင်းမှ လွတ်မြောက်ပိုင်ခွင့်နှင့် အသက်ရှင် ရပ်တည်ခွင့် တို့ ဖြစ်ကြသည်။

နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေးစံနှုန်းများ တိုးတက်ထွန်းကားလာခြင်း၏ နောက်ခံအကြောင်းများ

ယနေ့ခေတ် နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေးစံနှုန်းများမှာ စစ်ပြီးခေတ်တွင် ပေါ်ပေါက်လာခဲ့ကြခြင်း ဖြစ်သည်။ သို့သော် ရှေးယခင်ကရှိခဲ့သော သဘောတူညီမှုများ၊ ကျွန်ုပ်တို့အား ဆန့်ကျင်ခြင်းများ၊ စစ်အတွင်း လိုက်နာရမည့် ကျင့်ထုံးများနှင့် လူနည်းစုများကို အကာအကွယ်ပေးခြင်းကိစ္စများ စသည်တို့နှင့်ပတ်သက်သည့် သဘောတူစာချုပ်များကို လက်ဆင့်ကမ်းယူထားခြင်းဖြစ်သည်။ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေးစံနှုန်းများ ဖွံ့ဖြိုးလာခြင်းတွင် အလွန်အရေးပါသည့် အဖြစ်အပျက်တစ်ခုမှာ လူ့အခွင့်အရေးအား မူလဘူတ ရည်မှန်းချက်အဖြစ်ထားရှိသည့် ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့ကြီး တည်ထောင်ခဲ့ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ပထမဆုံး ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေးစာတမ်းမှာ UDHR ဖြစ်ပြီး လူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်က ၂ နှစ်ကြာ အကြမ်းရေးဆွဲပြီးနောက် ပြီးမြောက်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ UDHR သည် ဥပဒေကဲ့သို့ အာဏာမသက်ရောက်သော ကြေညာစာတမ်း ဖြစ်ပါသည်။ သို့သော်လည်း ကြေညာစာတမ်းဖြစ်စေ၊ စာတမ်း၏အစိတ်အပိုင်းဖြစ်စေ ကုလသမဂ္ဂ အဖွဲ့ဝင် နိုင်ငံများအကြား ဥပဒေအရ စည်းနှောင်ထားသော တာဝန်ခံမှုရှိရမည်သာဖြစ်သည်ဟု အခိုင်အမာ ငြင်းခုံမှုများလည်း ရှိသည်။ UDHR သည် ဥပဒေအရ စည်းကြပ်ထားသော လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ်များ၏ အခြေခံအုတ်မြစ်ဖြစ်ပေသတည်း။

သဘောတူစာချုပ်များဖန်တီးခြင်း။ ။ ခြုံငုံဖော်ပြခြင်း

လူအများကို နိုင်ငံတကာဥပဒေဖြင့် ကာကွယ်ပေးရန်လိုအပ်ကြောင်း နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝိုင်းက ယူဆသည့်အခါ သဘောတူစာချုပ်ပြင်ဆင်ခြင်း စတင်ပါသည်။ ထိုသို့ဆောင်ရွက်ခြင်း ဖြစ်စဉ်တွင် စိတ်ပါဝင်စားကြသည့် အစုအဖွဲ့များဖြစ်ကြသောနိုင်ငံများ၊ နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများနှင့် အရပ်ဘက်လူ့အဖွဲ့အစည်းများက ဖန်တီးပုံဖော်ကြပါသည်။ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ်များကို သာမန်အားဖြင့် ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့အစည်းများက မူကြမ်းရေးကြပြီး ပြီးမြောက်သည့်အခါ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများအကြား လက်မှတ်ထိုးလိုက် ထိုးစေနိုင်ရန် လမ်းဖွင့်ထားပေးပါသည်။ နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံက လက်မှတ်ထိုးလိုက်သည့်အခါ သဘောတူစာချုပ်တစ်ခု၏ ဦးတည်ချက်၊ ရည်ရွယ်ချက်များကို မချိုးဖောက်ရန် လက်ခံသဘောတူရသည်။ သို့သော် အဆိုပါ သဘောတူညီမှုနှင့်အညီ ဆောက်ရွက်ရန် ဥပဒေအရ တာဝန်ရှိခြင်းမျိုး မဟုတ်သေးပေ။ နိုင်ငံများသည် ဥပဒေအဖြစ်သတ်မှတ်ပြီး အသက်ဝင်စေပြီဆိုခါမှ အဆိုပါသဘောတူစာချုပ်အပေါ် ဥပဒေအရ တာဝန်ရှိသွားခြင်းဖြစ်ပါသည်။ အစိုးရများသည် သဘောတူစာချုပ်တစ်ခုအပေါ် ထားရှိသည့် ၎င်းတို့၏ စိတ်အားထက်သန်ကျင့်ကြံမှုကို ပြုလွယ်ပြင်လွယ်စေရန် ခြွင်းချက် reservation ထားနိုင်သည်။ ထိုသို့ ခြွင်းချက်ထားခြင်းဆိုသည့်အဓိပ္ပာယ်မှာ ခြွင်းချက်ထားသော အပိုဒ်တစ်ခုနှင့်ပတ်သက်၍ ဥပဒေအရ တာဝန်မရှိစေရဟု သတ်မှတ်ရွေးချယ်လိုက်ခြင်းဖြစ်သည်။ နားလည်လက်ခံခြင်း ဆိုသည်ကိုလည်း ခွင့်ပြုထားပြီး စာပိုဒ်တစ်ခု သို့မဟုတ် အခွင့်အရေးတစ်ခုခုကို နိုင်ငံတစ်ခုအနေဖြင့် မည်သို့လက်ခံကောက်ယူ ဘာသာပြန်မည်ကို အတိအကျ ဆိုထားခြင်းဖြစ်သည်။ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေးသဘောတူစာချုပ်များသည် ဥပဒေအရ စည်းနှောင်ထားသည့် စာချုပ်များဖြစ်ကာ အစိုးရများနိုင်ငံများက ဥပဒေအဖြစ် သတ်မှတ်ရန်လိုအပ်သည်။

လူ့အခွင့်အရေးသဘောတူညီမှုစာချုပ်များကို အဘယ်ကြောင့် နိုင်ငံများက ဥပဒေအဖြစ် အတည်ပြုကြသနည်း။

သဘောတူစာချုပ်တစ်ရပ်၏ စာချုပ်အဖွဲ့ဝင်ဖြစ်ရန်အတွက် နိုင်ငံများက စေတနာ့ဝန်ထမ်းအလျောက် ပါဝင်ကြခြင်းတွင် အကြောင်းရင်းများ ရှိပါသည်။ အရပ်ဘက် လူ့အဖွဲ့အစည်းများ သို့မဟုတ် အစိုးရအဖွဲ့အတွင်းရှိ ပုဂ္ဂိုလ်များ၏ ချဉ်းကပ်တိုက်တွန်းမှုကို တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်ပေးခြင်း ဖြစ်နိုင်သကဲ့သို့ အစိုးရကိုယ်၌က ကွန်ဗင်းရှင်းတွင်ပါဝင်သော အခွင့်အရေးများကို သဘောတူသောကြောင့် ဖြစ်နိုင်သည်။ အစိုးရများသည် မိမိတို့ကို ကောင်းမွန်သူများ၊ ဥပဒေကိုလိုက်နာလေးစားသည့် နိုင်ငံများအဖြစ် သူတစ်ပါးက မြင်လာစေရန်အတွက် စာချုပ်များကိုသဘောတူသကဲ့သို့ သဘောတူစာချုပ်များကို ပါဝင်ကြသော အခြားနိုင်ငံများ၏ လမ်းကြောင်းအတိုင်း လိုက်ခြင်းလည်း ဖြစ်နိုင်သည်။ အချို့နိုင်ငံများကလည်း နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများတွင် ဝင်ခွင့်ရရန် သို့မဟုတ် နိုင်ငံတကာအကူအညီရရှိရန် သို့မဟုတ် ကုန်သွယ်ခွင့်ရရန်အတွက် လူ့အခွင့်အရေးစာချုပ်များတွင် သဘောတူလက်မှတ်ရေးထိုးကြပါသည်။ စာချုပ်ပါ စံနှုန်းများကို လိုက်နာပူးပေါင်းလိုစိတ် မရှိသော်ငြား သဘောတူလက်မှတ်ရေးထိုးထားသည့် နိုင်ငံများသည် ကာလကြာမြင့်သောအခါ စာချုပ်ပါ တာဝန်များကို လိုက်နာလာရတတ်သည်။

၁။ စာမေးပွဲ သို့မဟုတ် အက်ဆေးမေးခွန်းများ

- UDHR မတိုင်ခင်က ပြည်တွင်းဥပဒေများတွင် ရှိခဲ့ပြီးသော လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ဥပဒေများကား မည်သည်တို့ဖြစ်ကြသနည်း။ UDHR မတိုင်ခင်က သင်၏ တိုင်းပြည်တွင် လူ့အခွင့်အရေးများ ရှိပါသလား။
- လူ့အခွင့်အရေးကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရာ၌ အများပြည်သူအတွက် နိုင်ငံတကာဥပဒေစနစ်နှင့် ပြည်တွင်းဥပဒေစနစ်တို့တွင် အဓိကကွဲပြားခြားနားသည့် အချက်များကား မည်သည်တို့နည်း။ အကာအကွယ်ပေးရာတွင် စနစ်တစ်ခုချင်းစီ၏ အားကောင်းချက်နှင့် အားနည်းချက်များကား မည်သည်တို့ဖြစ်ကြသနည်း။
- ဓလေ့ထုံးတမ်းအဖြစ်ရှိနေပြီးသား လူ့အခွင့်အရေးတစ်ရပ် (ဥပမာ - ကျွန်ုပ်ပြန်ပိုက်စက်ခံရခြင်းမှ လွတ်မြောက်ခွင့်ရရှိခြင်း) ကို လေ့လာပြီး အဆိုပါအခွင့်အရေး၏ သမိုင်းကြောင်းကို ရေးသားဖော်ပြပါ။
- UDHR ကို မူကြမ်းရေးရာတွင် အနောက်နိုင်ငံမဟုတ်သော နိုင်ငံများ၏အခန်းကဏ္ဍကို ဖော်ပြပါ။ ထိုနိုင်ငံများ၏ ပါဝင်မှုကိုဆန်းစစ်၍ UDHR သည် ကမ္ဘာလုံးခြုံသော စာတမ်းလော၊ အနောက်ဆန်နေသည့် အတွေးအခေါ်လောဟု ဖြေဆိုသုံးသပ်ပါ။
- သင်နေသောတိုင်းပြည်သည် လူ့အခွင့်အရေးစာချုပ်စာတမ်းများကို အဘယ်ကြောင့် လက်မှတ်ရေးထိုး အတည်ပြုထားသနည်း။ သို့မဟုတ် လက်မှတ်ရေးထိုးအတည်ပြုရန် အဘယ်ကြောင့် ငြင်းဆန်ထားသနည်း။ သင့်နိုင်ငံအနေဖြင့် နိုင်ငံတကာ ဥပဒေစာချုပ်

များကို သမိုင်းကြောင်းတလျှောက် မည်သည့်ကာလများတွင် အတည်ပြု လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့သည်ကို လေ့လာကာ ထိုကာလများတွင် အဘယ့်ကြောင့် လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့သည်ကို ဆွေးနွေးပါ။

ဂ။ ထပ်မံလေ့လာဖတ်ရှုရန်များ

လူ့အခွင့်အရေးများနှင့် ပြည်သူ့ရေးရာ နိုင်ငံတကာ ဥပဒေ

အများပြည်သူဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာဥပဒေနှင့် ပတ်သက်၍ မိတ်ဆက်ပြဋ္ဌာန်း စာအုပ်ပေါင်းများစွာရှိကာ တက္ကသိုလ်တစ်ခုခု၏ စာကြည့်တိုက်တွင်ရှိပါသည်။ အခန်း ၁ အဆုံးတွင် ပေးထားသော ပြဋ္ဌာန်းစာအုပ်များဖြင့် စတင်ဖတ်ရှုရန် သင့်လျော်ပါသည်။

လူ့အခွင့်အရေးများကို ဖော်ဆောင်ဖွံ့ဖြိုးစေခဲ့ခြင်း

UDHR ကို အကြမ်းရေးခြင်းနှင့် သတ်မှတ်လက်ခံခြင်းဆိုင်ရာ သမိုင်းကြောင်းနှင့် လူ့အခွင့်အရေးများ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာခြင်းအကြောင်းကို ထိုခေါင်းစဉ်များအကြောင်းကို ဆောင်းပါးများ၊ စာအုပ်စာတမ်းများ ရေးသားခဲ့ကြသည့် အောက်ပါစာရေးဆရာ ပညာရှင်များနာမည်ဖြင့် အင်တာနက်တွင် ရှာဖွေနိုင်ပါသည်။

- Johannes Morsink
- Mary Ann Glendon
- Paul Gordon Lauren
- Samuel Moyn
- Mark Mazower
- Susan Waltz တို့ ဖြစ်ကြပါသည်။

နိုင်ငံများနှင့် ပါဝင်သဘောတူ ဥပဒေပြုခြင်း

လူ့အခွင့်အရေးသဘောတူစာချုပ်များကို နိုင်ငံများ အဘယ်ကြောင့် ပါဝင်သဘောတူ ဥပဒေအဖြစ် အသိအမှတ်ပြုခြင်း သို့မဟုတ် မပြုခြင်းနှင့် ပတ်သက်၍ စိတ်ဝင်စားဖွယ် လေ့လာချက် အနည်းငယ်ရှိပါသည်။ အောက်ပါစာရေးသူ ပညာရှင်များ၏အမည်ဖြင့် အင်တာနက်တွင် ရှာနိုင်ပါသည်။

- Beth Simmons
- Oona Hathaway
- Ryan Goodman
- Derek Jinks
- Harold Koh တို့ ဖြစ်ကြပါသည်။

